

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Hanna Heering

KAMPAANIA „TULE MAALE” KOGEMUS MISSO VALLA NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja: M.S.W. Valter Parve
Kaasjuhendaja: Mariliis Raidma

Pärnu 2015

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Maapiirkondade areng.....	7
1.1. Maailma ning Euroopa suundumus.....	7
1.2. Eesti regionaalne olukord.....	9
1.3. Ülevaade Võru maakonnast ja Misso vallast	13
1.4. Kogukond ja kogukonnatöö	18
1.5. Kampaania „Tule Maale”	20
1.6. Liikumine „Maale elama”	22
2. Uurimus kampaaniast „Tule Maale”	24
2.1. Uurimuse eesmärgid.....	24
2.2. Uurimuse meetod, valim ja läbiviimine	25
2.3. Uurimuse tulemused.....	26
2.3.1. Meelestatus algatuse„Tule Maale – Missomaale” suhtes	27
2.3.2. Ootused ja tegelikkus	29
2.3.3. Kogukonnaga tegelemine.....	32
2.3.4. Suhtumine uutesse elanikesse	34
2.3.5. Mida oleks võinud kampaanias teisiti teha	39
2.3.6. Positiivsed ja negatiivsed muutused.....	42
2.3.7. Tegevuse jätkamine.....	47
2.3.8. Soovitused erinevatelt osapooltelt.....	49
2.4. Järeldused ja ettepanekud.....	54
Kokkuvõte	59
Viidatud allikad.....	61
Lisad.....	64
Lisa 1. Küsitlus Misso valla kohalikele elanikele.....	64
Lisa 2. Küsitlus Missosse elama asunud, kuid siis sealt lahkunud inimestele	66

Lisa 3. Intervjuu küsimused maale jäänud inimestele	67
Lisa 4. Intervjuu küsimused „Tule Maale” algatajale Tiit Niilole	68
Lisa 5. Intervjuu küsimused „Maale elama” liikumise eestvedajale Ivika Nõgelile...	69
Summary	70

SISSEJUHATUS

Juba aastaid on levinud suundumus, kus inimesed on üha rohkem hakanud kolima maapiirkondadest linnadesse. Elu maal on hääbumas ning väiksemate kohtade koole, poode, apteeke ja muud eluks vajalikke asutusi suletakse üha tihedamini. Maal elamine on muutumas järjest raskemaks, kuna kõik vajalik jääb kaugemale – tõmbekeskustesse ja suurematesse linnadesse. Elamine maal on läinud üha kallimaks, ettevõtlus maapiirkondades ei ole stabiilne ning tööd on väikeses kohas raske leida. Osalt seetõttu kolitaksegi järjest rohkem elama linnadesse.

Elu ja ettevõtluse areng maal on suuresti oluline põllumajanduse säilimise pärast. Nii meie piimatooted, teravili kui ka liha tulevad kõik maapiirkondadest. Ka riigi seisukohalt on vajalik, et Eestis säiliks kohalik toodang. Meie maakohad peaksid olema jätkusuutlikud ja elujõulised. Praegune poliitika ei soodusta kuigi palju maapiirkondades elamist. Seetõttu on väga oluline, et seal elaks aktiivseid ja tegusaid inimesi, kes läbi omaalgatuslike projektide viiksid elu maal edasi.

Eesti kagunurgas asuv väike Misso vald seisis 2012. aastal silmitsi kooli ja lasteaia sulgemisohuga. Probleemi põhjuseks oli liialt väike laste arv. Sel samal aastal otsustasid kaks kogukonna aktivisti – Tiit Niilo ja Urmas Peegel, et midagi tuleb kooli päästmiseks ette võtta. Koos algatati kampaania „Tule Maale – Missomaale”. Algatuse eesmärgiks oli tuua Misso valda elama lastega peresid ning sellega päästa Misso kool sulgemisohust ja tuua maale noori ning tegusaid peresid.

Teema valikul lähtus autor aktuaalsusest, isiklikust huvist uuritava valdkonna vastu ning töö koostamisel kogutava informatsiooni praktilisest väärtusest.

Lõputöö eesmärgiks on anda ülevaade kampaaniast „Tule Maale”, milline oli Misso kogukonna valmisolek uusi elanikke vastu võtta ning mida on nende ja maalekolijate kogemustest õppida.

Uurimisülesanded:

- anda ülevaade kampaaniast „Tule Maale”;
- analüüsida Misso valla kogemust kampaania läbiviimisel;
- tuua välja positiivseid ja negatiivseid aspekte, mis algatusega kaasnesid;
- viia läbi uuring Misso valla kohalike elanike seas;
- küsitleda kampaania kaudu Misso valda elama tulnud inimesi;
- uurida Missosse valda elama asunud ja siis sealt lahkunud inimeste käest äramineku põhjuseid.

Lõputöö koostamisel on kasutatud raamatuid, artikleid ning uuringuid. Teada saamaks kohaliku Misso kogukonna arvamust, on läbi viidud paberkandjal ja internetipõhised küsitlused. Misso valda elama kolinud inimestega on tehtud intervjuud ning kampaanias osalemise katkestanud inimestega on läbi viidud küsitlused e-maili teel. Lisaks on tehtud intervjuud kahe maaelu spetsialistiga.

Töö koosneb kahest peatükist, millest esimesene osa keskendub maapiirkondade arengule nii Eestis kui välismaal, kogukonnatöö teoreetilisele käsitusele ning kampaania „Tule Maale” ja liikumise „Maale elama” kirjeldamisele. Töö teises osas tuuakse välja uurimistulemused ning järeldused ja ettepanekud.

Töös kasutatavad põhimõisted:

Maapiirkond – maaliste paikkondade kogum väljaspool linnalisi keskusi ja nende linnalist tagamaad, samuti iseloomustab seda hõre või väga hõre asustus (Eesti regionaalarengu...2014: 5).

Eesti siseränne – Eesti-sisene elukohavahetus, kui uus ja vana elukoht asuvad erinevas haldusüksuses või liigutakse vallasisese linnalise asula (linn, alev) ja valla vahel (Eesti siserände...2014: 3).

Linnastumine – elanikkonna koondumine suurematesse linnu ümbritsevatesse maa-aladele (Kitchin, Thrift 2009: 112).

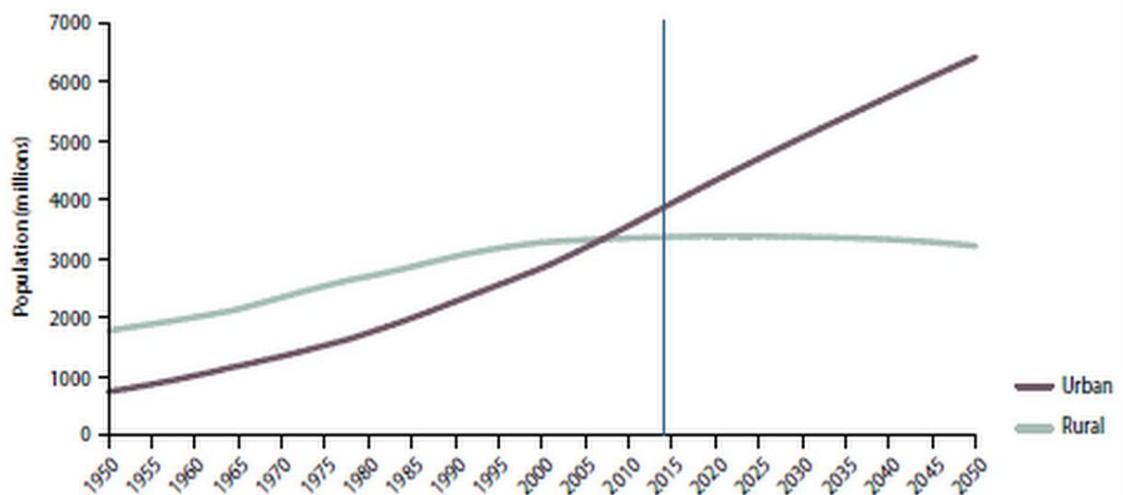
Kodanikualgatus – üksikisiku või kodanikuühenduse tegevus poliitiliste otsuste mõjutamiseks (nt. avaliku võimu kaasamiseks mõne probleemi lahendamisse). Tavalised kodanikualgatuse vahendid on kontakti võtmine poliitikute ja ametnikega, avalikud pöördumised, demonstratsioonid, streigid, survegruppide ja liikumiste moodustamine. (Kodanikuühiskonna... 2014)

Kogukond – mõne kindla piirkonna või paikkonna inimesed on organiseerunud (vabakonnana) või organiseerumata kujul ning nende initsieeritud ja elluviidavad tegevused, mis on seotud piirkonna arendamise või kogukonna enda poolt kohalike teenuste osutamisega (Eesti regionaalarengu...2014: 19).

1. MAAPIIRKONDADE ARENG

1.1. Maailma ning Euroopa suundumus

2014. aastal ilmunud dokument „World Urbanization Prospects” (Maailma linnastumise väljavaated) toob välja, et ülemaailmselt elab rohkem inimesi linnades kui maapiirkondades. 2014. aastal elas 54% inimestest linnapiirkondades. 1950-ndal aastal oli see protsent 30 ning prognoositakse, et 2050 aastaks tõuseb linnaelanike protsent kogu maailmas 66-ni. (World Urbanization...2014) Samas Taani arhitekt Jan Gehl prognoosis, et 2050. aastaks on see protsent lausa 75 (Gehl 2010: 215). Täna sel päeval on kõige linnastunud piirkonnad Põhja-Ameerika (82% inimestest elab linnas), Ladina-Ameerika ja Kariibimere saarestik (80%) ning Euroopa (73%). Maaelanikkond on alates 1950.-st aastast vähehaaval kasvanud ja arvatakse, et mõne aastaga jõuab see kõrgpunkti. Maapiirkondades elab maailmas kokku 3,4 miljardit inimest ning eeldatavasti langeb see 2050-ndaks aastaks 3,2 miljardini. Nii mõnedki linnad maailmas on viimastel aastatel inimesi kaotanud. Enamik selliseid linnu asuvad Aasia või Euroopa riikides, kus rahvaarv on püsinud viimasel ajal liikumatuna või langenud. (World Urbanization...2014: 1) Joonis 1 näitab linna- ja maapiirkonna rahvastiku muutumist maailmas ning sellelt on selgelt näha, et linnaelanike osakaal rahvastikus suureneb jõudsalt. Maapiirkonna elanike arv on üsna stabiilne, kuid siiski väikses languses.

Joonis 1. Linna- ja maapiirkonna rahvastiku muutumine maailmas aastatel 1950 – 2050 (World Urbanization...2014: 7).

Enne 70-ndaid oli USA-s tavapärane asjaolu, et maapiirkondadest koliti elama linnadesse. 1970-ndatel see suundumus muutus ning inimesed hakkasid rohkem kolima linnast maale. Selline trend jätkus ka 80-ndatel. Taolist olukorda nimetati maaelu renessansiks ehk maaelu taassünniks. (Caldwell 2015) Vastulinnastumise laine toimus ka Euroopas, muuhulgas ka Eestis. (Raagmaa 2013)

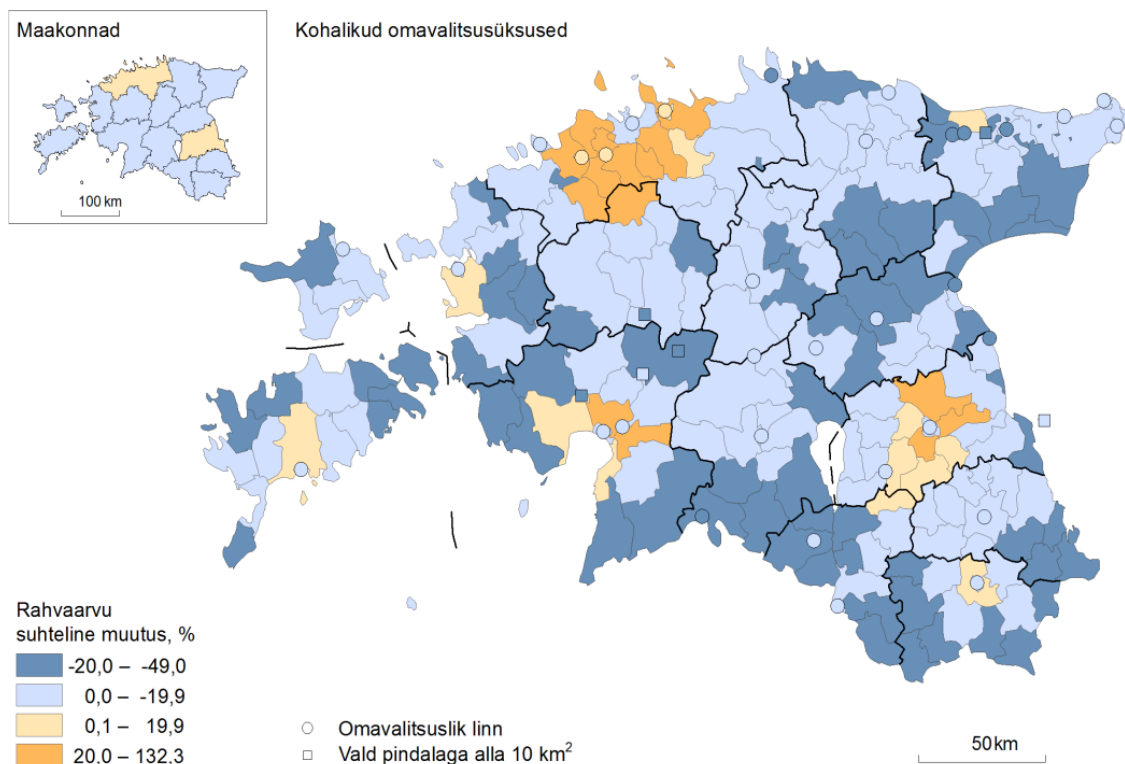
Üleüldine suund on küll see, et inimesed asuvad elama linnadesse, kuid samas ei ole maapiirkonnad ilmtingimata kohad, kus rahvastik väheneb. Inimgeograafia professor John Bryden (2000) on öelnud, et demograafiline trend piirkonnas sõltub inim- ja rahalisest ressursist ning sellest kui efektiivselt neid ressursse kasutatakse. Maapiirkondade elanikkonna positiivse või negatiivse iibe põhjused erinevad piirkonniti. Elanikkonna muutus sõltub sündidest ja surmadest ning migratsioonist.

Inimgeograaf Garri Raagmaa toob välja, et Euroopas kasvab elanike arv Londonis ja Randstadis (Hollandis), veel ka ääremaalistes piirkondades nagu Šotimaa, Põhja-Iirimaa, Bretagne ja Alpi lumevöö. „Enamasti on seal kasvu põhjuseks suurepärane elukeskkond, korralik taristu, hea töökohtade valik mõistlikus kauguses ja toredad naabrid. Globaliseeruv juurtetust põdevas maailmas on üha olulisemaks saamas kohast ja teistest inimestest hooliva kogukonna olemasolu,“ nendib Raagmaa. Saksamaa

ning suur osa Ida-Euroopa ääremaadest on elanikke kaotamas. Lääne-Euroopas on mitmete ääreregioonide rahvastik kasvamas, kuid Ida-Euroopas kasvavad vaid pealinnad ning lisaks ka mõned läänepoolsed piiriregioonid. (Raagmaa 2013) Ida-Euroopa suundumus on trendiks ka Eestis. Ka meie pealinn Tallinn on Eesti suurimaks tõmbekeskuseks. Paraku on Eestimaal üha rohkem inimesi, kes ei siirdu peale õpinguid tagasi oma juurte juurde ning otsustavad oma elu sisse seada mõnes suuremas linnas.

1.2. Eesti regionaalne olukord

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2025 toob välja, et siseränne mõjutab Eesti sotsiaal-majanduslikku arenguolukorda kõige enam. Eesti rahvastik on koondumas kolme suurima linna – Tallinna, Tartu ja Pärnu lähiümbrusesse. Selline liikumine kujundabki välja asustustiheduse. Siserände suundumustest võidavad veidi elanikke ka mõned väiksemate maakonnakeskuste, nagu Kuressaare, Haapsalu, Ida-Virumaa ja Võru linnapiirkondade rahvastik. Muudes piirkondades on rahvaarv jätkuvalt kahanemas. Kõige kiiremini on kahanenud elanikkond maakondade äärealadel, eriti Hiiu-, Ida-Viru- ja Järvamaal ning Kagu-Eestis (15–19%). Kuna 1980-ndate lõpu ja 1990-ndate alguse suur sünnipõlvkond on jõudnud praeguseks ajaks aktiivsesse rändeikka, siis on rahvastiku koondumine suurematesse linnapiirkondadesse kasvanud. 2000. ja 2011. aasta rahvaloenduse andmed näitavad, et linnapiirkondade rahvastikus on üldjuhul nooremaealiste ja naiste osakaal suurem ning mujal piirkondades on suurem vanemaealiste ja meeste osakaal. (Eesti regionaalarengu... 2014: 8) Allolev joonis 2 näitab rahvaarvu muutumist 2000. ja 2011. aasta rahva- ja eluruumideloenduse alusel. Sellelt on selgelt näha, et üldiselt on äärealade rahvastik koondunud elama suurematesse Eesti linnadesse.

Joonis 2. Rahvaarvu muutumine Eestis 2000. ja 2011. aasta rahvaloenduse kohaselt (Eesti regionaalarengu... 2014: 9).

Vaadates praeguseid arengusuundi, võib arvata, et lähiaastatel jätkub rahvastiku koondumine just suurematesse Eesti linnadesse ja nende lähivaldadesse. (Eesti regionaalarengu...2014: 9) Autori arvutustel statistikaameti andmete põhjal (Tabelist 1) ilmneb, et 2000. aasta rahva- ja eluruumideloenduse ajal elas maapiirkondades 30,8% kogu elanikkonnast. 2011. aastal oli selleks protsendiks 32,1%. Neid andmeid vaadates tuleb välja, et Eesti maapiirkondade elanikkond on hoopis kasvanud. Selline tulemus võib mõneti olla tingitud ka valglinnastumisest. Tänapäeval kolivad väga paljud elama suuremate linnade, eriti Tallinna ja Tartu lähiümbrusse ning kuna linnaäärsed väikeasulad pole statistika järgi linnapiirkonnad, siis ilmselt sellest tingituna ongi tulemused sellised.

Tabel 1. Rahvaarvu muutumine 2000. ja 2011. aasta rahvaloenduse järgi (Rahvastiku paiknemine ja rahvaarv 2015)

		31.03.2000	31.12.2011	Muutus – <i>Change</i> absoluutne <i>absolute</i>	suhteline <i>relative</i>
Kokku <i>Total</i>	Kogu Eesti <i>Whole Estonia</i>	1 370 052	1 294 455	–75 597	–5,5
	Linnalised asulad <i>Urban settlements</i>	947 676	879 157	–68 519	–7,2
	Maa-asulad <i>Rural settlements</i>	422 376	415 298	–7 078	–1,7

Kuna suurem osa Eesti elanikkonnast on koondunud linnadesse, siis on linnapiirkondade asustustihedus 1300-1400 inimest ruutkilomeetri kohta. See omakorda tähendab, et maapiirkondade asustustihedus on oluliselt väiksem – kõigest 18 elanikku ruutkilomeetri kohta. Keskmiselt elab Eestis vaid 31 inimest ruutkilomeetri kohta ning selle näitajaga on Eesti Euroopas üks madalama asustustihedusega riikidest. (Eesti maaelu... 2014) 2012. aastal oli Euroopa Liidu liikmesriikide keskmiseks asustustiheduseks 116,3 inimest ruutkilomeetri kohta. (Population...2014)

Linnad on elu jätkusuutlikkuse jaoks olulised piirkonnad. Seal on parimad õppimise, töötamise ja lisaks ka eneseteostamise võimalused. Linnapiirkonnad on olulised ka majanduse arengu seisukohalt ning ka innovatsioonide poolest. Oluline on, et terve ühiskonna kultuuriline ning ka vaimne areng on alati olnud seotud just linnadega. Linnade areng on samamoodi oluline nagu ka maapiirkondade areng. Linnastumine paratamatult võimendab linna- ja muude piirkondade vahelisi demograafilisi ja ettevõtluseelduste erinevusi. Üldjuhul linnapiirkonnad võidavad nooremaealist ja aktiivses tööeas olevat elanikkonda ning ettevõtteid ja muid olulisi institutsioone. Muudes piirkondades seevastu toimub elanikkonna kahanemine ning kiire vananemine (Eesti regionaalarengu...2014: 10), mille tõttu nende piirkondade areng ongi pärsitud.

Paratamatult kolib suurem osa õppimisealisest elanikkonnast mingil hetkel oma elus linna. Seal on olemas õppimisvõimalused, tänu millele on hiljem võimalik valida endale

meelepärane töökoht kas siis linnas või maapiirkonnas. Tänu aktiivsetele noortele ja tööealistele on ka neisse regioonidesse loodud mitmeid ettevõtteid, mis piirkonna elanikele tööd annavad ning seda aktiivsena hoiavad. Ilma linnadeta elu ei oleks mõeldav ning samuti poleks see ka vajalik. Maapiirkondadel on tegelikult võimalus inimesi juurde saada, kuid seda vaid juhul kui suudetakse tagada sobiv elukeskkond, juurdepääs, turvalisus ning loomulikult ka vajalikud teenused (Raagmaa, Noorkõiv 2013: 38).

Eesti maaelu arengukavas on toodud prognoos, et tulenevalt demograafilistest trendidest on aastaks 2018 vähenenud 15-24-aastaste noorte arv üleriigiliselt ligi 40% ning ääremaalistes valdades ja asulates väheneb noorte arv koguni alla poole praegusest. (Eesti maaelu... 2014) See on kahtlemata suur probleem, kuna noorem elanikkond on aktiivsem ning selle vanusegrupi koondumine linnadesse ei soodusta kuidagi maapiirkondade arengut. Raagmaa (2013) on öelnud: „Eestis oleks viimane aeg nii võimu kui ka majanduse detsentraliseerimiseks. /.../ Selle trendi jätkudes kaotavad meie maakonnakeskused lähikümnendil oma elementaarsegi ajupotentsiaali ja arenguvõime ning riigil tuleb kulutada märksa rohkem vahendeid sotsiaalprobleemide lahendamiseks.” Seetõttu ongi oluline, et ka Eestis linnastumise probleemiga tegelema hakataks. Paraku kolivad Tallinnasse ja teistesse linnadesse elama ka maakonnakeskuste elanikud, rääkimata ääremaaliste piirkondade elanikest, kus eneseteostusvõimalused on minimaalsed.

Ligikaudu pooled Eesti omavalitsustest on ääremaalised. Linnastumise, maaelanikkonna vananemine ning negatiivse iibe tõttu kasvab ka ääremaa tunnustega piirkondade osatähtsus. Ääremaalistes piirkondades on kolmanda haridustasemega hõivatute osakaal pea poolteist korda väiksem Eesti keskmisest ning kaks korda väiksem Tallinna linnast. Need piirkonnad on palju kaotanud nooremaid ja aktiivsemaid elanikke ning rahvastik on seal vananenud märgatavalt kiiremini kui Eestis tervikuna. Peamiselt on nende piirkondade suuremateks probleemideks just nõrk majandus ning töökohtade puudus. Elanikkonna vähenemine suurendab avalike teenuste osutamise kulusid (näiteks kooli ja lasteaia avatuna hoidmine) ja seepärast võib nendes piirkondades kannatada teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. (Eesti maaelu...2014) Maapiirkondade suurimateks

probleemideks peetaksegi üldjuhul noorte ja aktiivsete inimeste äravoolu linnadesse, erinevaid sotsiaalseid ning ka transpordi probleeme. Lisaks sellele on maal elamine mõneski mõttes kallim kui linnas elamine ning ka arsti- ja muu abi kättesaadavus on oluliselt kehvem kui linnades. Ühest lahendust kõikidele endele probleemidele on küllaltki keeruline leida, küll aga on olemas võimalused selliste probleemide leevendamiseks. Eestis on mitmeid külaseltse, mis pakuvad erinevaid kogukonnateenuseid. Eesti Külaliikumine Kodukant on sõnastanud kogukonnateenuse mõiste nii: „kogukonnateenus on mittemateriaalne väärtus, mis aitab kaasa kogukonna arengule ja töökohtade loomisele piirkonnas.” (Kogukonnateenused... 2006: 3) 2014. aastal koostatud Maarja Kõue bakalaureusetöö keskendus kogukonnateenustele Võru maakonna näitel. Seal on toodud välja Võrumaa külaseltside poolt pakutavad teenused. Nendeks on näiteks kultuuriürituste korraldamine, kino, reiside korraldamine, ruumide rent, internetivõimalus, ruumid ettevõtjale. Lisaks veel sotsiaalteenused nagu eakate päevakeskus, dušš, pesupesemine, toiduabi jagamine ja palju muud. (Kõue 2014: 17) Nende teenuste pakkumine ei kaota probleeme maapiirkondades, kuid kindlasti aitab kaasa nende leevendamisele.

1.3. Ülevaade Võru maakonnast ja Misso vallast

Võrumaad peetakse ääremaaks ning sellistes piirkondades on erinevad maaelu probleemid tihtipeale veelgi rohkem süvendatud. Paljud Võrumaa noored, kes Tallinnasse või ka mõnda teise linna õppima või töötama lähevad, tulevad üha vähem tagasi oma kodukohta.

Võru maakond asub Kagu-Eestis ning on ainus Eesti maakond, millel on piir kahe välisriigiga – lõunast Lätiga ning idast Venemaaga. Põhjast ja kirdest piirneb Põlva maakonnaga ning läänest Valga maakonnaga. Võrumaal on kokku 13 omavalitsust: Urvaste, Antsla, Sõmerpalu, Lasva, Meremäe, Vastseliina, Misso, Haanja, Rõuge, Varstu, Mõniste ja Võru vald ning linn. 1.01.2014. seisuga, elas Võrumaal Rahvastikuregistri andmete järgi 35 649 inimest. Kui keskmiselt on Eesti asustustihedus 31 inimest ruutkilomeetri kohta, siis Võrumaal on selleks näitajaks vaid 15,5. Elanike arvu poolest erinevad vallad üsna palju. Suurimas neist, Võru vallas elab 4809 inimest ning väikseimas vallas Missos elab 693 inimest. Kogu maakonna elanike arv on viimase

kümne aasta jooksul kahanenud 10,4% võrra. Elanikkonna vähenemine on tingitud nii negatiivsest loomulikust iibest kui ka väljarändest. Keskmiselt on maakond aastas kaotanud tervelt 460 elanikku, (Võru maakonna... 2014: 4-5) mis on ühe väikese maakonna jaoks võrdlemisi suur kaotus.

Eestis on viimase kümne aasta jooksul kõige noorem ja vanem vanusegrupp (vastavalt 0-6 ja 65+) kasvanud. Paraku on Võrumaal kõik vanuserühmade suurused vähenenud ning kõige rohkem on kahanenud just kooliealiste ehk 7-18-aastate vanusegrupp. (*Ibid.*:5) Kuna lasteaia- ja kooliealiste grupp on vähenenud, siis see tähendab, et ka nõudlus haridusasutuse kohtade järele on kahanenud. Selle tõttu on paljud väiksemad koolid juba pidanud oma ukseid sulgema või võivad sattuda lähiaastatel sulgemisohtu.

Nii nagu igas arengukavas, on ka Võru maakonna arengustrateegias püstitatud visioon. Aastaks 2025 on püstitatud visioon (*Ibid.*: 8): „Võrumaa on atraktiivne Kagu-Eesti elu- ja töökeskkond, mida iseloomustab tugev majandus, konkurentsivõimeline haridus, oma kultuur ja eripära, kaasaegne tervishoid ja sotsiaalhoolekanne ning kaasav ja kestlik kogukond.”

Lähtuvalt visioonist on Võru maakonnal püstitatud viis eesmärki (*Ibid.*: 9):

1. Võrumaa ettevõtlus on tulus ja töökohad hästi tasustatud (tugev majandus);
2. Võrumaalt saab väärtuspõhise hariduse (konkurentsivõimeline haridus);
3. Võrumaa on “ummamuudu” (oma kultuur ja eripära);
4. Võrumaa on koht, kus inimesed elavad täisväärtuslikult ja kaua (kaasaegne tervishoid ja sotsiaalhoolekanne);
5. Võrumaalased on tugeva ja nakatava piirkondliku enesetunnetusega (kaasav ja kestlik kogukond).

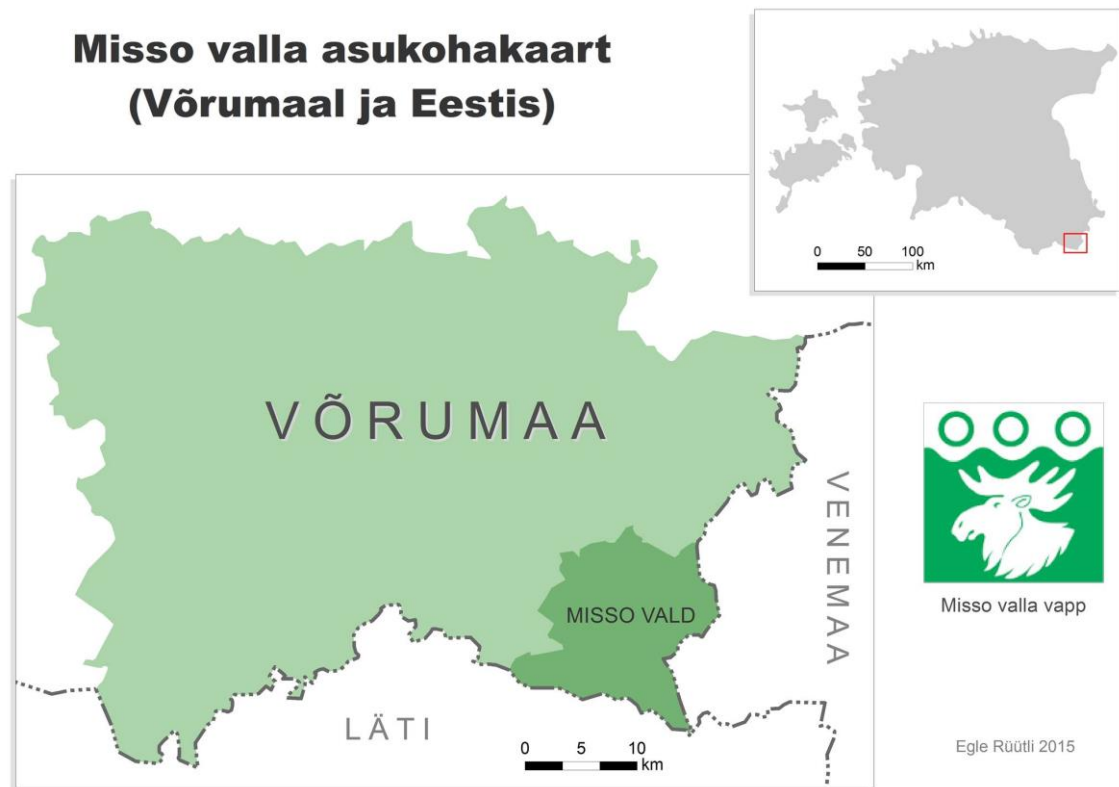
Arengukavas on moodustatud omakorda viis valdkonda: majandus, haridus, kultuur ja eripära, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne ning piirkondlik enesetunnetus. Tuginedes nendele valdkondadele on paika pandud Võrumaa peamised arengufookused. Kogukonna (piirkondliku enesetunnetuse) valdkondlikeks fookusteks on hajaasustuse ja maakonna keskuse arendamine, noortele mitmekesiste arenguvõimaluste loomine ja kogukondlike koostöövõrgustike edendamine. Sellest lähtuvalt on määratletud

valdkondlik strateegiline eesmärk ja konkreetsed arendusfookused. (Võru maakonna... 2014: 9-11) Viiendal eesmärgil on need järgmised (*Ibid.*: 11):

1. elujõulise hajaasustuse arendamine (maale elama jms) – tagab kogukondade säilimise igas Võrumaa paigas;
2. Võru linna kui tugeva Kagu-Eesti tõmbekeskuse arendamine, sh linna keskuse välja arendamine – tagab piirkonnale vajalike teenuste kättesaadavuse ning kujundab maakonna keskuse identiteeti;
3. noortele mitmekesiste arenguvõimaluste loomine – pakub võimalust oma vaba aega sisukalt veeta ning seob neid tihedamalt kodukohaga;
4. kogukondlike koostöövõrgustike arendamine – kindlustab koostöö edenemise piirkonnas ning aitab kaasa kohaliku identiteedi tugevnemisele.

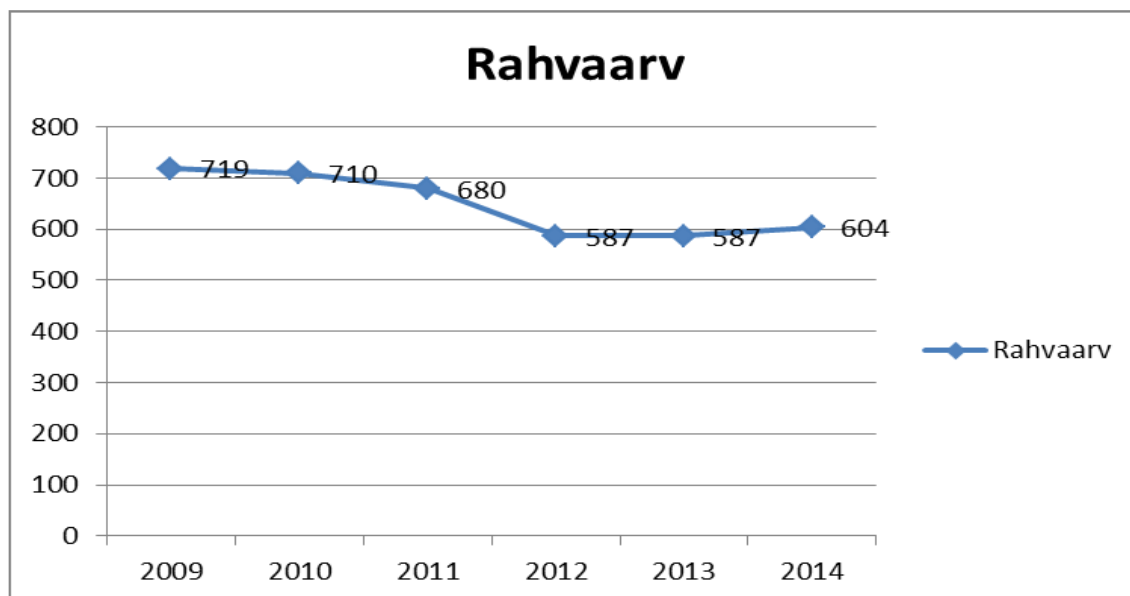
Arengukavade koostamise eesmärgiks on kohalike elanike elukeskkonna ja -tingimuste paremaks muutmine. Selle eesmärgi elluviimiseks on aga oluline, et piirkonnas elaks piisavalt inimesi ja oleks toimiv kogukond. Seega on tähtis, et inimesed jääksid oma kodukohaga seotuks ning neil tekiks soov sinna tagasi minna. Paratamatult on inimesi, kes seovad oma elu linnaga. Võrumaa väikseimas vallas Missos otsustati elanike suure väljarände tulemusena algatada kampaania „Tule Maale – Missomaale”.

Kuna Misso on Võrumaa väikseim vald, siis seal on inimeste lahkumise probleem eriti suur. Sotsiaalne aktsioon „Tule Maale – Missomaale” viidi läbi Misso vallas. Seal asub üks alevik (Misso) ja 54 küla. Inimeste arv külades on hajaasustuse tõttu üsna väike. Vald on jagunenud piirkondadeks – Misso, Tsiistre, Luhamaa, Hino-Rammuka, Kiviora. (Misso valla...2014: 12) Jooniselt 3 on näha Misso valla paiknemine Eesti kaardil.

Joonis 3. Misso valla asukoht Võrumaa ja Eesti kaardil. (Koostaja: Egle Rüütli)

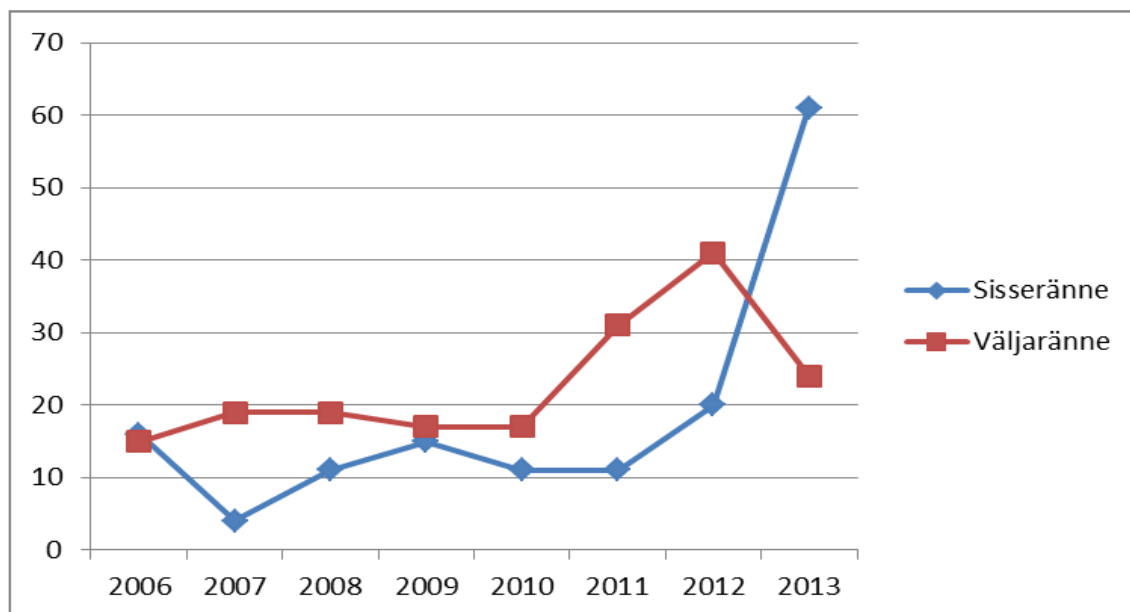
Misso valla arengukavas (2014: 8) on kirjas, et 2000. aastal oli Misso valla elanike arv 898, rahvastikuregistri 1. jaanuari 2014. aasta andmete põhjal oli Missos selleks arvuks 696. See tähendab, et viimase neljateistkümne aastaga valla elanike arv vähenenud tervelt 22,5%. Statistikaamet kasutab rahvaloenduse põhist rahvaarvu statistiliste andmete avaldamisel ning 2011. a statistiliste andmete põhjal on Misso valla elanike arv 680, 2014. aastaks vähenes elanike arv 604-ni (vt joonis 4). 2015. aasta 1. jaanuari seisuga elab Misso vallas 679 inimest (Tutvustus 2015). Kuigi üldises plaanis on Misso valla rahvaarv kahanenud, siis võrreldes 2012. ja 2013. aastat 2014. aastaga on näha, et väike tõus rahvaarvu muutuses on siiski toimunud.

Joonis 4. Misso valla rahvaarvu muutumine aastatel 2009-2014 (Misso valla... 2014: 9).

Misso valla visiooniks on olla elaniku-, ettevõtja- ja külastajasõbralik piirkond, kus on tagatud kogukonna vajadustest tulenevalt eluliselt tähtsad teenused ja infrastruktuur. Visiooni täitmisel lähtutakse säästva arengu põhimõtetest, vastandamata end ajaloolistele traditsioonidele ning uuenduslikele lahendustele. (*Ibid.*: 8)

Sisserändajate arv Misso valda on aastate lõikes olnud üsna stabiilne, kuid 2013. a tõusis see arv märgatavalt – lausa 61-ni. Aastani 2011. oli väljaränne aastate lõikes üsna stabiilne, kuid 2011-2012 aastatel suurenes see oluliselt (2011. aastal lahkus 31 ja 2012. aastal 41 inimest). Aastaks 2013 väljaränne pidurdus ning langes 24 inimeseni. (*Ibid.*: 10) Joonisel 5 on kujutatud Misso valla rännet aastatel 2006-2013. See toob välja 2013. aastal toimunud sisserändajate arvu järsu tõusu.

Joonis 5. Misso valla ränne aastatel 2006-2013 (Misso valla... 2014: 10).

2013. aasta sisserändajate arv Misso vallas võis tõusta kõrgemale ka tänu kampaaniale „Tule Maale – Missomaale”. See näitab, et aktsioon täitis oma eesmärgi ning tõstis valla rahvaarvu. Siinkohal tuleb märkida ka seda, et 2013. aastal toimusid kohaliku omavalitsuse valimised ning sisserändajate arv võis tõusta ka lihtsalt valda sissekirjutajate arvelt.

1.4. Kogukond ja kogukonnatöö

Misso vald on omaette väike kogukond Läti ja Venemaa piiri ääres. 2012. aasta sügiseks oli valla laste arv langenud niivõrd palju, et Misso koolimaja seisis silmitsi sulgemisohuga. Juba samal aastal viidi esmakordselt Eestis läbi sotsiaalne aktsioon „Tule Maale – Missomaale”. Tööd inimestega, mis nõuab jõustamist ja osavõttu nimetataksegi sotsiaalseks aktsiooniks. See on meetod, millel on praktiline eesmärk ning millega plaanitakse mingile probleemile lahendus leida. (Pierson, Thomas 1995: 434) Missos korraldatud aktsiooni eesmärgiks oli ja on tagada Missomaa jätkusuutlik areng ning elukeskkond. (Strateegia 2015)

Twelvetrees (2008, viidatud Willmott 1989 vahendusel) rõhutab kahele põhilisele asjaolule kogukonna puhul. Esiteks, kogukonnad võivad olla kas geograafiliselt

omavahel seotud või on nad seotud sarnaste huvide poolest. Teiseks, kogukonnaliikmete vahel on olemas kuuluvustunne ja koostoimimine. Misso puhul on tegemist kogukonnaga, mis on omavahel seotud geograafilisel tasandil. Eesti kogukondade uuring toob samuti välja, et kogukond on kas geograafiline piirkond või mõtestatud tegevus. Enamjaolt on üheks Eesti kogukonna tegutsemisvormiks mittetulundusühing (MTÜ) või seltsing. Uuring tõi välja, et põhilisteks kogukonna tekkepõhjusteks on vajadus arendada kohalikku kultuurielu või vajadus mõnele probleemile lahendus leida. Piirkondliku elu edendamise tegelevad MTÜ-d moodustavad 7% kõikidest Eestis tegutsevatest mittetulundusühingutest. Kohalikku aktiivsust ei saa mõõta ainult registreeritud kolmanda sektori organisatsioonidega. 2013. aastal oli Eestis kokku 1316 külavanemat, 1188 külares tegutsevat seltsi ning 51 koostööühendust. Sellised ühendused liidavad omavahel kohalikku aktiivsust arendavaid MTÜsid, seltsinguid ja külavanemaid. (Vihma, Lippus 2014: 17)

Tööd kogukonnaga peetakse ka peamiseks töövaldkonnaks sotsiaaltöötajate seas (Das jt: 2). 1970-ndate aastate sotsiaalpoliitikas toimus mõtteviisi muutus. Kogukonna sotsiaaltööst eeldati rohkem seda, et inimesed kogukondades julgustavad ja toetavad üksteist. Enam ei keskendutud nii palju üks-ühele sotsiaaltööle. (Alcock jt: 233) Alan Twelvetrees on öelnud, et kogukondlik töö on protsess, mille käigus aidatakse inimesi, et nad saaksid edendada oma kogukonda läbi isalgatusliku koostegemise. Ta kasutab mõistet kogukonnatöö tavaliselt kui „vihmavarju” või üldistust, mis sisaldab endas tegelikult tasulist tööd, tasuta tööd ning tegutsemist kogukonna heaolu nimel. (Twelvetrees 2008: 1) Eriti oluline on teha kogukonnatööd sotsiaaltöötajatel, kes töötavad maapiirkondades. Sealseid väikeseid geograafiliselt moodustunud kogukondade suutlikkust saab mõjutada neid suunates, ideid pakkudes ja koostegutsemise kaudu.

Suutlik ja võimekas kogukond toimib hästi ning suudab kiirelt omavahelisi probleeme lahendada. Kogukonna suutlikkus on koostoimimine inimkapitali, organisatsiooni ressursi ning sotsiaalse kapitali vahel kogukonnas sees. Kogukond suudab iseseisvalt lahendada kogukonnasiseseid probleeme ning parandada või säilitada ühtset heaolu. See võib toimida läbi sotsiaalsete protsesside ja/või inimeste, organisatsioonide ja

sotsiaalsete võrgustike jõupingutuste läbi. (Chaskin 2001: 295) Suutlikkust saab kasvatada ka töötades koos ühise eesmärgi nimel.

Ameerika Ühendriikide ühiskonnas võeti kasutusele mõiste „sotsiaalne kapital”. Põhiidee seisneb selles, et sotsiaalsetel võrgustikel meie ümber on oma väärtus. Inimeste omavahelise koostoitumise aluseks on sotsiaalsed suhted ja kontaktid. Sotsiaalne kapital tähendab sotsiaalseid võrgustikke ning vastastikkuse seotuse norme. Selleks võib olla ka inimese laiendatud perekond, ülikooliaegsed toakaaslaed, interneti vestlusgrupid või ka kodanikuorganisatsioonid. (Putnam 2008: 17-20)

Kui kogukond või teatud inimestegrupp plaanib viia läbi suure muudatuse kogukonna elus ja toimimises, siis on kohalike inimeste teavitamine, nõustamine ja ka nende kaasamine olulisteks tegevusteks. Kogukonna mõtete ja arvamuste kuulamine peaks olema sellises olukorras esmatähtis. Koos arutades ja planeerides on muudatuse tulemus üldjuhul alati vastuvõetavam kõigile osapooltele. Ka kogukonnasiseseid konflikte on koostoitumival kogukonnal lihtsam lahendada.

1.5. Kampaania „Tule Maale”

Misso vallas asuva Nopri talu peremees Tiit Niilo on võtnud südameasjaks oma kodukoha Misso valla arengu ja säilimise eest võidelda. 2012. aasta sügisel algatas ta ettevõtmise „Tule maale – Missomaale”. Eestvedajateks olidki Nopri talu peremees ja Misso vallavolikogu liige Tiit Niilo ning tollane vallavanem Urmas Peegel. Intervjuust Tiit Niiloga selgus, et nemad vastutasid kohaliku valla arengu eest ning tulid ideele algatada kampaania, mis kutsub inimesi Misso valda elama. MTÜ „Tule Maale” loodi poolteist kuud pärast kampaania algust ja see on kolmeliikmeline – sinna kuuluvad Tiit Niilo, Urmas Peegel ja Paul Nurme. Algatuse põhiidee seisnes selles, et kui tuuakse oma lapsed Misso kooli või lasteaeda, siis tagatakse perele töö- ja elukoht. Kampaania alguses kutsutigi maale ainult lastega peresid. (Intervjuu T. Niiloga 16.03.2015)

Kodanikualgatuse „Tule Maale” eesmärgiks on tagada Missomaa jätkusuutlik areng ja elukeskkond ning missiooniks on, et MTÜ Tule Maale on maaelu ja –ettevõtlust propageeriv ja huvilisi maale aitav organisatsioon muutmaks ühiskonnas maaelu

hääbumise trendi. Visiooniks on, et Missomaa on kasvava elanikkonna ja ettevõtlusaktiivsusega piirkond Eestis, kus elanike asustustihedus on 6 inimest ruutkilomeetri kohta ning keskmine palk on kõrgem Eesti keskmisest palgast aastaks 2020. (Strateegia 2015) 2014. aasta seisuga oli valla asustustihedus 3,7 elanikku ruutkilomeetri kohta. (Misso valla...2014: 8)

MTÜ strateegilisteks tegevusteks on (Strateegia 2015):

- maaelu propageerimine;
- Missomaa elanike arvu kasvatamine;
- maaelust huvitatud inimeste maale aitamine (nõustamine, elu- ja töökoha leidmisel abistamine jne);
- Missomaa elukeskkonna kujundamine ihaldusväärseks;
- Missomaa ettevõtluskeskkonna kujundamine ettevõtlikele inimestele ihaldusväärseks.

Perekonna maaletuleku protsess näeb tavaliselt välja selline: maalesooviv pere täidab ära MTÜ kodulehel oleva taotluse, kuhu peab kirjutama andmed pereliikmete, töökogemuse, soovide ja muu sellise kohta. Lisaks tuleb kirjutada motivatsioonikiri, milles peab teada andma oma põhjustest ja eesmärkidest maale elama asumiseks. Mõne aja pärast võetakse MTÜ poolt perekonnaga ühendust ja kutsutakse nad Missosse sealse eluga tutvuma. MTÜ abistab elukoha ning ka töökoha otsingul. Kogu suhtlusprotsess kõikide peredega kantakse MTÜ siseandmebaasi. (Intervjuu T. Niiloga)

Lisaks pakutakse MTÜ poolt erinevaid teenuseid (Teenused 2015):

- remont ja ehitus,
- ehitusseadmete remont,
- kinnisvara pakkumised,
- erinevad koolitused,
- transpordimasinade rent.

MTÜ-d „Tule Maale” aitavad rahastada organisatsiooni käivitamise etapis (kuni 5 aastat ehk 2012-2016) riiklikud ja Euroopa toetused ning peale käivitamise etappi sotsiaalsest ettevõtlusest teenitud vahendid. Lisaks saadakse abi annetustest. (Strateegia 2015)

2013. aasta suvel liitus „Tule Maale” algatusega ka Värskas vald. Nii Misso kui ka Värskas on oma piirkonna reklaamimiseks teinud lühifilmi kohalikust elust. Need annavad inimestele aimu kohalikust kogukonnast, elukeskkonnast ning piirkonnas pakutavatest teenustest.

1.6. Liikumine „Maale elama”

Liikumine „Maale elama” sai alguse 2012. aasta sügisel ehk täpselt samal ajal mil algas kampaania „Tule Maale”. Nii liikumise eestvedaja Ivika Nõgeli kui ka kampaania vedaja Tiit Niilo sõnutsi ei teadnud kumbki oma tegevust planeerides üksteise ideest. „Mõte tuli ühel ajal ja see on märk sellest, et aeg oli käes” rääkis Nõgel. „Maale elama” alustamise põhiliseks tõukajaks oli Soome õppereis, kus käidi vaatamas kogukonnateenuseid ning sotsiaalset ettevõtlust. Messil turundasid end kohalikud omavalitsused ning kutsusid inimesi enda juurde elama. Sealt kogu idee sündiski. (Intervjuu I. Nõgeliga 05.03.2015)

Algatus „Maale elama” korraldab messe, kus kogukonnad, külad ja omavalitsused saavad enda piirkonda tutvustada ja turundada. Kogukonna mõiste all ollakse üsna paindlikud – see on kas küla või vallasuurune kogukond. Samuti näiteks piirkond (näiteks Mulgimaa või Setomaa). Kõige tüüpilisem on omavalitsus. Ideaalne on see variant, kus tulevad välja kogukonnaaktiiv ja vald toetab neid. Kuna korraldava meeskonna kõik liikmed olid vähemalt esimesel aastal Lõuna-Eestist pärit, siis esimene mess korraldati Lõuna-Eesti kogukondadega. See toimus 2013. aasta 13. aprillil Tallinnas. Nüüdseks on kokku korraldatud kolm messi, kus saavad osaleda kogukonnad üle terve Eesti. Igal kogukonnal on messil oma boks, mis on üldjuhul kujundatud piirkonna traditsiooniliste piltide/ornamentide või muu sellisega. Mõnel kogukonnal on üles pandud ka saadaval olevate majade müügikuulutused. Kohalikud tutvustavad oma piirkonda ning räägivad sellest, miks just nende kogukonnas on hea elada. (Intervjuu I. Nõgeliga)

Algatuse „Maale elama” üldesmärk on muuta ühiskonna hoiakuid maal elamise suhtes teadlikumaks ja positiivsemaks ning selle kaudu soodustada linnast maale elama asumise trendi. Algatuse otsesteks eesmärkideks on (Eesmärk ja väärtused 2014):

- suurendada ühiskonna teadlikkust maal elamise eeliste ning väljakutsete osas;
- tõsta maakogukondade avatust uute elanike suhtes;
- julgustada kogukondi ja omavalitsusi võtma aktiivset rolli oma inimressursi kujundamisel;
- tugevdada kogukondade suutlikkust esitleda ja turundada end väärt elukeskkonnana;
- muuta elukohavahetust linnast maale lihtsamaks ja teadlikumaks.

Messe korraldav meeskond ise kedagi maale ei kutsu, vaid nad loovad keskkonna, kus kogukonnad saavad seda teha. „Maale elama” turundab võimalust osaleda kogukondadel, nad jagavad parimat praktikat ja teevad koolitusi. Algatusel ei ole liikmeskonda, vaid see on väike eraisikute MTÜ nimega Partnerlus, milles on umbes 20 liiget. Igal aastal meeskonna koosseis veidi muutub – ühel aastal panustavad ühed entusiastid, järgmisel aastal teised. MTÜ palgal on kaks inimest, ülejäänud meeskond panustab liikumisse oma vabast ajast. Kogukonnad kaasatakse ühe aasta raames korraga, see tähendab, et igal aastal ei võta messist osa samad kogukonnad, vaid seegi erineb aasta-aastalt. (Intervjuu I. Nõgeliga)

Liikumist „Maale elama” ning algatust „Tule maale” on juba nende algusajast saadik segamini aetud. Tänapäevaks on nad kuvandiliselt kokku sulandanud. Teatakse rohkem „Maale elama” nimetust, aga arvatakse, et selle on loonud Tiit Niilo. Maale elama on tugevam kaubamärk, aga tihti peale inimesed arvavad, et see sai alguse Missost. Nii Tiit Niilo kui ka Ivika Nõgel selgitavad, et omavahel ollakse kokku leppinud selles, et Maale elama on katuseorganisatsioon üle Eesti ja MTÜ Tule Maale on üks nende aktiivsemaid liikmeid ehk üks kogukondadest. (Intervjuu I. Nõgeliga)

Liikumine „Maale elama” on kahtlemata pannud paljud Eesti inimesed rääkima maal elamisest ja maale kolimisest. Mida rohkem seda teemat meedias kajastatakse, seda enam on inimesi, kes hakkavad maalekolimisest mõtlema.

2. UURIMUS KAMPAANIAST „TULE MAALE”

Käesolev peatükk annab ülevaate läbiviidud uuringust. Kõigepealt kirjeldatakse lõputöö uurimiseesmärke ning tuuakse välja eesmärgi saavutamiseks püstitatud uurimisülesanded. Seejärel antakse ülevaade uurimuse metoodikast, valimist ning läbiviimisest. Sellele järgneb küsimustike ning intervjuude analüüs. Peatüki lõpus on toodud järeldused ning soovitused spetsialistidelt.

2.1. Uurimuse eesmärgid

Lõputöö eesmärgiks on anda ülevaade kampaaniast „Tule Maale”, saada teada, milline oli Misso kogukonna valmisolek uusi elanikke vastu võtta ning mida on nende ja maalekolijate kogemusest õppida.

Eesmärkide saavutamiseks püstitatud uurimisülesanded:

- anda ülevaade kampaaniast „Tule Maale”;
- analüüsida Misso valla kogemust kampaania läbiviimisel;
- tuua välja positiivseid ja negatiivseid aspekte, mis algatusega kaasnesid;
- viia läbi uuring Misso valla kohalike elanike seas;
- küsitleda kampaania kaudu Misso valda elama tulnud inimesi;
- uurida oma endisesse elukohta tagasipöördunud inimestelt äramineku põhjuseid.

Eesmärgist tulenevalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

- Kui palju tegeleti enne kampaania algust kohaliku kogukonnaga?
- Missuguseid probleeme algatusega kaasnesid?
- Millistel põhjustel osa peresid ei jäänud Misso kogukonda elama?
- Millistel põhjustel teine osa peresid otsustas jääda Misso valda elama?

- Mida positiivset algatus kaasa tõi?
- Kas Misso vajaks sellise tegevuse jätkamist?
- Mida oleks pidanud teisiti tegema?
- Kuidas uued tulijad kohalike elanike poolt vastu võeti?

2.2. Uurimuse meetod, valim ja läbiviimine

Käesoleva töö uurimuse läbiviimiseks kasutati nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvalitatiivne meetod on suunatud inimeste kogemuste, arusaamade ja tõlgenduste mõistmisele ning viiakse läbi loomulikus keskkonnas. (Laherand 2008: 24) Kvantitatiivse meetodi eesmärk on kirjeldada ja eksperimenteerida, et välja selgitada põhjuslikud ja korrelatiivsed seosed tunnuste vahel. Meetodid peavad olema korratavad. (Õunapuu 2014: 55) Andmekogumise meetoditeks olid küsimustikud ja poolstruktureeritud intervjuud. Valim oli kolmeosaline: kohalik elanikkond, kampaania käigus Misso valda elama tulnud ja sinna jäänud inimesed ning tulnud ja siis varsti jälle elukohta vahetanud inimesed. Lisaks viidi läbi intervjuud ekspertidega.

Misso valla elanikele jagati kokku 60 paber kandjal ankeeti, mis koosnesid seitsmest küsimusest (vt lisa 1). Tagasi saadi 22 küsimustikku. Lisaks pandi samade küsimustega ankeet üles interneti GoogleDocs keskkonda. Sealt saadi 21 vastust. Kokku saadi Misso valla elanikelt 43 vastust ning vastajateks olid vähemalt 18-aastased Misso valla püsielanikud. Lisaks saadeti kuue küsimusega küsimustikud interneti teel laiali ka 11-le inimesele, kes otsustasid pärast Missosse tulemist sealt mõne aja möödudes lahkuda (vt lisa 2). Tagasi saadi neli vastust. Küsimustikke täitsid valimisse kuulunud inimesed märtsi- ja aprillikuu jooksul ning need olid anonüümsed.

Misso valda elama jäänud peresid on praeguseks hetkeks kokku 12 (MTÜ Tule Maale andmebaas). Kuuega neist viidi läbi intervjuud (vt lisa 3), mis salvestati diktofoniga. Siinkohal peab märkima, et kolm neist tulid Missosse kampaania kaudu, kuid ülejäänud kolm on kaudsemalt kampaaniaga seotud. Allpool toodud tabel 2 selgitab täpsemalt andmetekogumise meetodeid.

Tabel 2. Andmete kogumise meetodid (autori koostatud)

	Misso valla kohalikud elanikud	Misso valda elama tulnud ja sinna jäänud inimesed	Misso valda tulnud, kuid sealt tagasipöördunud inimesed
Meetod	Küsitlused paberkandjal ja internetikeskkonnas	Intervjuud	Küsitlus internetis

Lisaks viidi kaks intervjuud läbi ekspertidega – „Tule Maale” eestvedaja Tiit Niiloga (vt lisa 4) ning „Maale Elama” liikumise eestvedaja Ivika Nõgeliga (vt lisa 5). Kõik intervjuud toimusid märtsikuu jooksul. Pärast intervjuude läbiviimist toimus helisalvestite transkribeerimine. Intervjuud kestsid 15 minutit kuni 1 tund ja 10 minutit.

Vastanute konfidentsiaalsuse tagamiseks on igal küsimustikule vastajal ja intervjuueeritaval oma tähis. Respondentide kirjeldamiseks on kasutatud küsimustiku või intervjuu numbrit. Numbrile eelneb vastaja olekut iseloomustav tähis: PÜ – Misso valla püsielanik, MJ – Missosse tulnud ja jäänud inimene ning L – Missosse tulnud, kuid sealt edasi liikunud inimene. Ekspertide kommentaarid on välja toodud kasutades nende nimesid.

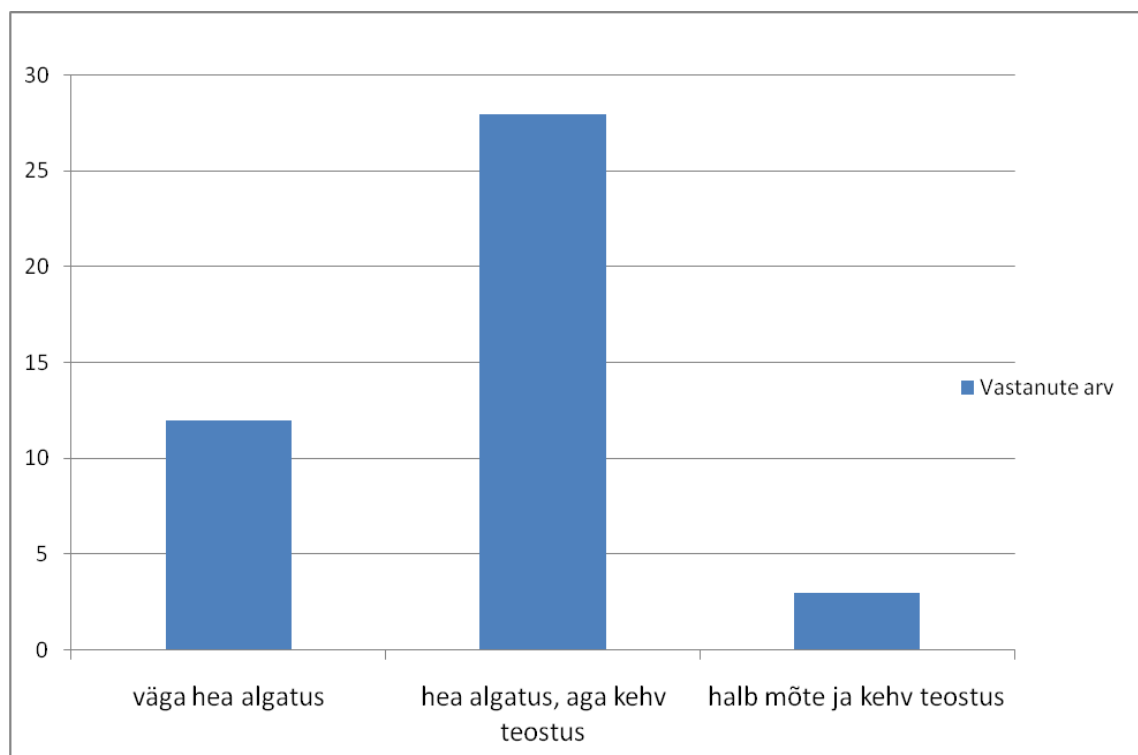
2.3. Uurimuse tulemused

Praeguseks ajaks on Misso valda elama jäänud 12 perekonda (sh 20 last). Tuleb märkida, et osad neist 12-st pole kampaania kaudu Missosse elama tulnud, vaid on mingit muud kaudu MTÜ tegevusega seotud. Samapalju perekondi on erinevatel põhjustel otsustanud pärast Misso vallas elamist sealt lahkuda. (MTÜ Tule Maale andmebaas)

Selles alapeatükis on välja toodud uurimistulemused. Tulemused iseloomustavad Misso valla kohalike elanike, maalekolinud ja sinnajäänud perekondade ning Missosse tulnud, kuid sealt edasi liikunud inimeste arvamust algatusest „Tule Maale”. Lisaks on kajastatud ekspertide arvamused.

2.3.1. Meelestatus algatuse „Tule Maale – Missomaale” suhtes

Küsimusele „Mida arvate algatusest "Tule maale - Missomaale"?", vastas 43 Misso valla püsielaniku. Tulemustest selgus, et suurem enamus (28 vastajat) on arvamusel, et algatus iseenesest oli hea, kuid selle teostus kehv. 12 inimest arvas, et aktsioon oli väga hea ning kolm Misso valla elanikku leidsid, et algatuse mõte ja teostus olid halvad (joonis 6). See näitab, et inimesed on kampaania kui sellise suhtes üldjuhul positiivselt meelestatud, kuid teostusega ei jäänud palju inimesed rahule.

Joonis 6. Misso valla kohalike elanike arvamus algatusest „Tule Maale – Missomaale” (autori koostatud).

Vastusele järgnenud kommentaaridest (kokku 30 kommentaari) selgus, et kõige enam meeldis inimestele asjaolu, et uued inimesed toovad Missosse värskaid ideid ja uusi aktiivseid elanikke. Veel toodi positiivsena välja õpilaste arvu suurenemine ning kooli avatuks jäämine tänu uutele elanikele. Suurem osa kommentaaridest olid siiski negatiivse tooniga. Oluliseks veaks (5 vastajat) peeti kampaania liigset pealiskaudsust, kiirustamist ja läbimõtlematust.

„Kiirustati, ruttu taheti head asja saada. Ettevalmistusteks jäi liialt vähe aega ja oldi liialt pealiskaudsed”. (PÜ 8)

„Algatus idee poolest oli hea, kuid probleemiks jäi see, et ideid oli palju ja hakati kiirelt tegutsema, kuid tegevused polnud väga läbi mõeldud. Samuti ei nõustatud perekondi piisavalt, kes elama tulid siia, paljud polnud teadlikud sellest, mida maale elamine endast kaasa toob. Samuti on erinevad inimesed, kes projektiga tulid, need kes põgenesid enda probleemidest ning need kes reaalselt hindavad elu maal.” (PÜ 21)

Veel tõid kolm vastajat tõid veel välja et mitmed uued inimesed on probleemsed ja oma eluga hätta jäänud.

„Püsielanikuna olen tähele pannud, et ligi 50% maale tulijatest ei tule endaga toime, ei leia tööd, tekitavad võlgasid ning mõned on vahele jäänud ka varastamisega ja ka elektrivargustega.” (PÜ 6)

„Teostus on sellessuhtes kehv, et siia tulevad inimesed, kes on mujal enda eludega hätta jäänud ning projekt "Tule maale" on nende jaoks lihtsalt uus võimalus vana elu ja võlgade eest põgenemiseks. Kulgevad oma pool aastat või aasta Missos ära ja kaovad sama targalt tagasi kui tulid.” (PÜ 18)

Kampaania algataja Tiit Niilo rääkis, et see millised need perekonnad ja tegelikud põhjused maaletulekuks olid, hakkas selguma peale seda, kui esimesed kirjad olid läbi loetud ja kui hakati individuaalselt peredega suhtlema. Siis tuli välja, et enamusel perekondadest on võlad – sms-laenu, pangalaenu, järelmaksud maksmata. „Vähemalt 80% kõigist selle aja jooksul esitatud taotlustest olid finantsraskustes inimestelt,” tõdes Niilo. Kampaanias osalemist nähti hea võimalusena oma probleemide eest põgenemiseks. „Seda me tol hetkel läbi ei hammustanud, kuna me ei osanud seda nii põhjalikult uurida. Inimene ei hakka ise jutustama, et tal on kaelas suured laenu ja mured,” ütles Niilo.

Sama küsimus esitati ka Missosse elama tulnud inimestele. Oli nii positiivsemaid kui ka negatiivsemaid arvamusi.

„See on väga lahe projekt ja sellel on veel palju tulevikku. Lihtsalt see, kuidas seda inimesele esitleda... mina olen kuulnud, et inimesed tulevad ja mõtlevad, et olen maal ning rohi on roheline ja naudin. Nii see ei ole.” (MJ 5)

„Algatus on ilus, aga tasuta lõunaid ei ole. Kui endal mingit kinnisvara poleks olnud, siis poleks küll julgenud tulla.” (MJ 1)

„Hea algatus. See on ainult tore, et inimesed maale tulevad.” (MJ 2)

„Nii ja naa. Võib-olla nii lärmakalt ei oleks olnud vaja seda teha, siis oleks kohalikel ka rahulikum olnud. Kohalikud pole mitte nende uute inimeste vastased, vaid kampaania ja selle eestvedajate vastu. Kirujaid on palju.” (MJ 3)

„Algatus iseenesest on hea, aga tegelikkuses miinuseid on rohkem kui plusse.” (MJ 4)

„Arusaadav, et vald ja ettevõtted vajavad inimesi ning keegi pidi midagi ette võtma. Kampaania juures on nii möödapanekuid kui ka positiivseid külgi.” (MJ 6)

Maalejäänud inimestest üks oli algatuses suhtes negatiivselt meelestatud. Ülejäänud viis pigem positiivselt. Nende jutust jäi kõlama see, et inimestele lubati liiga palju. Nii mõnigi maale tulija sai aru, et tegelikkuses ei saa kõik nii roosiline olla kui välja paistis.

2.3.2. Ootused ja tegelikkus

Uutele tulijatele ning kampaanias osalemise katkestanud inimestele esitati küsimus, et millised olid nende ootused Missosse tulles. Vastused erinesid seinast-seina.

„Mina ootasin seda, et saan inimestest eemale. Arvasin, et saan siin oma rida ajada ja sõpru ma ilmselt ei leia. Ma arvasin, et siin saan olla omaette. Ma tahtsingi inimestest eemale. Tahtsin ainult oma perele pühenduda, aga kõik läks hoopis tagurpidi. (MJ 1)

„Alguses lubati töökohti, elukohti, huviringe /.../ Lubati kõike seda mida tegelikkuses ei ole.” (MJ 4)

„Mitte mingit ootust ei olnud.” (MJ 5)

„Et oleks ilus loodus ja ilus koht. Oleks olemas lasteaed, kool, pood ja ühistransport keskuse vahet. Tööd siit kohapealt ma ei arvanudki, et leian. Arvestasingi sellega, et hakkam tööle käima Võrus.” (MJ 6)

„Kõik vaiksesse ja rahulikku piirkonda, kus kasvatada oma lapsi. Samas käia kodu lähedal tööl.” (L 1)

„Mul ei olnudki vist. Ja ma arvasin, et me peame ise hakkama saama ja kui tekib mingi võrgustik või kogukond see on selline lisaboonus.” (L 2)

„Minu ootusteks oli, et algatus ongi selline, nagu sellel välja paista lasti - inimesi kutsutakse kogukonda, neile antakse abikäsi kogukonda sulandumisel.” (L3)

Ivika Nõgel sõnas, et targem on minna mitte maale ootusega, et töökoht ootab, vaid minna oma idee ja plaaniga. Seejärel saab juba vaadata mis sellest välja tuleb.

Maale tulemiseks, peab perekond täitma kodulehel oleva ankeedi ja kirjutama motivatsioonikirja. Niilo ütleb, et enamik kirjade sisust olid üsna sarnased. Inimesed soovisid rahulikku elukeskkonda, oma maja, ilusat loodust enda ümber, ise oma juurvilju kasvatada ja muud sellist. Küsimusele, et millised olid ootused algatusega seoses, vastas Tiit Niilo, et suuri ootusi tal tulemuste osas ei olnud, kuna midagi taolist polnud enne Eestis tehtud. Huvi osutus aga erakordseks – esimene paari kuuga esitati umbes 100 taotlust. „Me teadsime mida tahame, aga kuidas läheb ja milline vastukaja tuleb perede poolt, seda ei osanud me absoluutselt prognoosida” räägib Niilo.

Maalejäänud inimeste ning Missost lahkunud inimeste arvamused tegelikust olukorrast Missosse tulles:

„Kõik tahtsid nii kohe tuttavaks saada ja kohe olid sõbrannad /.../ Mulle meeldis see, et siin oli kool ja koolibuss kohe pani käima siiakanti ja kohe lahendati see probleem ära. /.../ Positiivselt võeti vastu /.../ See kõik mis sa üritad teha ja mõtled – kohe inimesed aitavad sind ja pakuvad variante välja, vot teeme nii ja naa. Kui midagi teha tahad, siis tehakse hea meelega.” (MJ 1)

„Tahtsime korterit saada siia ja saimegi. Inimesed on hästi sõbralikud.” (MJ 2)

„Elukohad mida pakuti olid alla igasuguse arvestuse. Katused sisselangenud, ei olnud vett, kanalisatsiooni. Tänu sellele saigi korter. Lubatud huvialaringidest pole siin mitte midagi /.../ Tegelikuses on siin ainult mõned töökohad. Reklaamitakse ühte palganumbrit, tegelikkus on teine. Töökohti siin pole.” (MJ 4)

„Ma tulingi nii, et noh – hakkame tegema... ma olin nii ettevalmistatud, et siin ei hakka igav.” (MJ 5)

„Ma polnud kunagi siin käinud. Arvasin, et on tõenäoliselt depressiivne väike koht. Olin siiatulles positiivselt üllatunud, et tegelikult oli siin hästi ilus. Ei olnudki nii hull ja räämas kui arvasin. Poe juures ei olnud joodikuid ka nii palju kui kartsin.” (MJ 6)

„Meie krundil puudus kõlbulik joogivesi.” (L 1)

Paljud uusasukad soovisid idüllilist elu maal, kuid tegelikuses on maal elades vaja tohutult hakkamist ja aktiivsust. Inimeste ootused maaletulles olid üsna kõrgeks aetud. Nii arvavad ka mitmed kohalikud inimesed. Neist kolm leidsid, et tulijaid ei olnud piisavalt informeeritud kohalikust eluolust ning paljud uued tulijad ei teadnud üldse, mis elu neid maal ees ootab. Ette heideti ka seda, et uutele inimestele lubati liiga palju. Mitu vastajat arvasid, et anti liiga suuri lubadusi, mida tegelikult hiljem ei suudetud täita. Näiteks toodi välja, et inimestele lubati elukohti ja töökohti, kuid tegelikuses olid elukohad elamiskõlbmatud ning töökohti väga vähe.

„Mulle tundub, et maaletulijad ei olnud piisavalt informeeritud elutingimustest mis neid tegelikult ootab. On jäänud tunne, et mõned tulijad arvasid et neid ootavad ees pudrumäed.” (PÜ 38)

„Tihtipeale ei räägita tulijatele siinsetest miinustest.” (PÜ 13)

„Inimestele lubati liiga suure suuga asju ja kahjuks pidid paljud pettuma.” (PÜ 10)

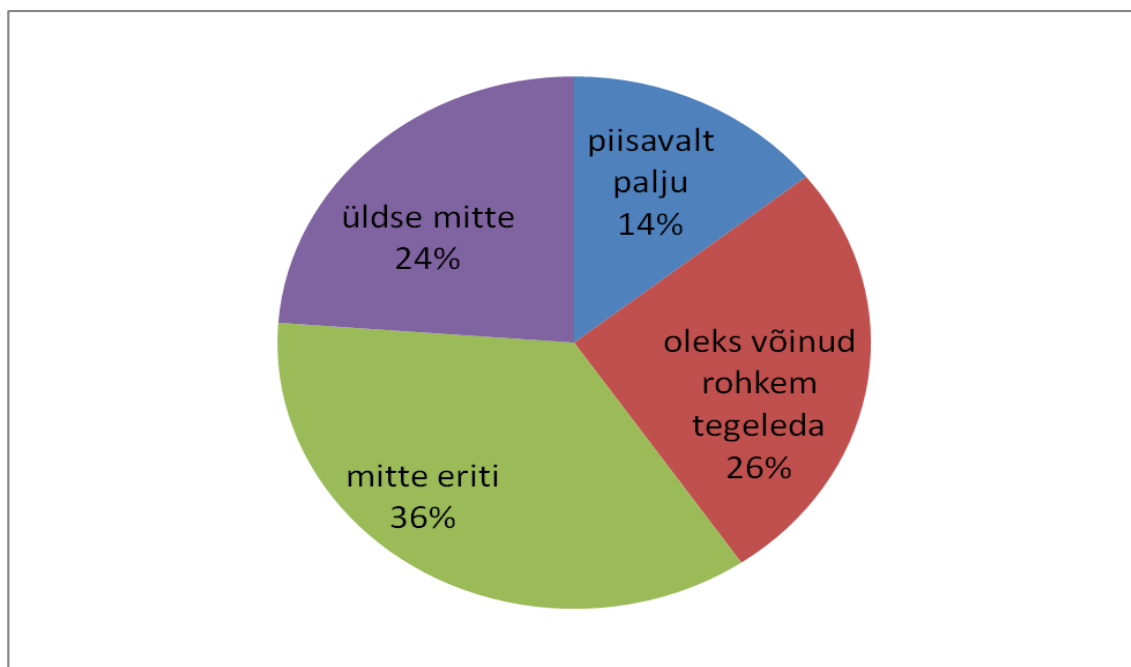
„Kampaania oli eksitav, tegelikult ei olnud tööd kerge saada ja palk jäi lubatust väiksemaks. Maale meelitati kauni loodusega. Pigem oleks pidanud maaelu näitama tema tõelisuses, koos raskuste ja muredega.” (PÜ 12)

„Kogukonnast rääkimise puhul on oluline rääkida kõik ausalt ära, pole vajalik inimestele piirkonda ja siinset elu ilustada, see toob kaasa selle, et inimesed tulevad ja lähevad. Samuti oleks vajalik inimesi konkreetselt nõustada, kas ja kuidas nad enda ressurssidega maal hakkama saavad.” (PÜ 21)

Saab öelda, et inimesed, kelle ootused ei olnud maale tulles liiga kõrged, ei pidanud ka pettuma kohalikus eluolus. Need, kes ootasid mõnusat ja idüllilist elu, neist paljud pidid paraku kampaania korralduses pettuma.

2.3.3. Kogukonnaga tegelemine

Küsimusele „Kui palju tegeleti kogukonnaga enne kampaania algust”, vastas kokku 42 kohalikku elanikku. Selgus, et üldjuhul ei olnud kampaaniale eelneva kogukonnatööga rahul. 24% vastajatest leidis, et kogukonnaga ei tegeletud enne kampaania algust üldse, 36% arvasid, et kogukonnaga ei tegeletud eriti palju ning 26% leidis, et oleks võinud rohkem tegeleda. See-eest 14% küsitletustest arvasid, et kohalike elanike kampaaniaga kurssi viimisega tegeleti piisavalt palju. (Joonis 7)

Joonis 7. Kohalike elanikega tegelemine enne kampaania algust (autori koostatud).

Kommentaariid (23 tk) töid kõige enam välja selle, et üldjuhul saadi kampaaniast teada alles siis, kui info algatusest jõudis meediasse. Palju vastasid, et kampaaniast saadi teada alles siis, kui uued elanikud olid juba saabunud.

„Kui esimesed pered olid maale tulnud, siis hakati kohalikke projektiga kurssi viima.” (PÜ 2)

„Tegeleti valikuliselt. Üldiselt vanemad inimesed said teada ainult meediast.” (PÜ 7)

„Mina sain sellest nt teada lehest. Varem ei teadnud midagi külapeal liikusid küll jutud aga keegi midagi kindlat ei öelnud.” (PÜ 10)

„Kuna idee sündis väga väikese tuumikgrupi sees ning kohe leiti suurt kajastust meedias, siis tegelikult kuulsid ka kohalikud ise sellest esmakordselt uudiste vahendusel, mitte idee algatajate poolt. Sellest tingituna jäid tekkinud küsimused vastusteta ning igasugused valed kuuldused ja kahtlused projekti mõttekuse aina süvenesid.” (PÜ 14)

„Algatus tuli praktiliselt üle öö, seetõttu polnud ka mingit kogukonna nõustamist või arutamist.” (PÜ 21)

„Alles pärast esimeste perede saabumist räägiti kohalikega.” (PÜ 32)

„Ei kutsutud kogukonda kokku aruteluks, et nõustatud, ei viidud kurssi.” (PÜ 43)

Neli vastajat leidsid, et kohalikku kogukonda ei jäetud teavitamistööst kõrvale.

„Toimusid regulaarsed valla arengu ümarlauad, arengukava koosolekud.” (PÜ 4)

„Tsiistre nukas info liikus ja olid koosolemised. Ka aitas info liikumisele facebookis Misso grupi loomine.” (PÜ 19)

„Aktiivsemad kogukonna liikmed olid kindlasti kursis kampaania toimumisega.” (PÜ 9)

2012. aasta 26. augustil ilmus Maalehes artikkel pealkirjaga „Ootamatu pakkumine: paned lapsed meie kooli, saad talu ja töökoha pealekauba”. Artiklis oli kirjas: „Tule Misso – saad neli ühes! Lapse heasse kooli ja elukeskkonda, sissetuleku töökoha näol, elukoha talus ja vajalikud teenused sinule mõtlevas vallas.” (Ernits 2012) Kampaania eestvedaja Tiit Niilo sõnul ilmus see artikkel temaga kooskõlastamata. Niilo lisas, et sel

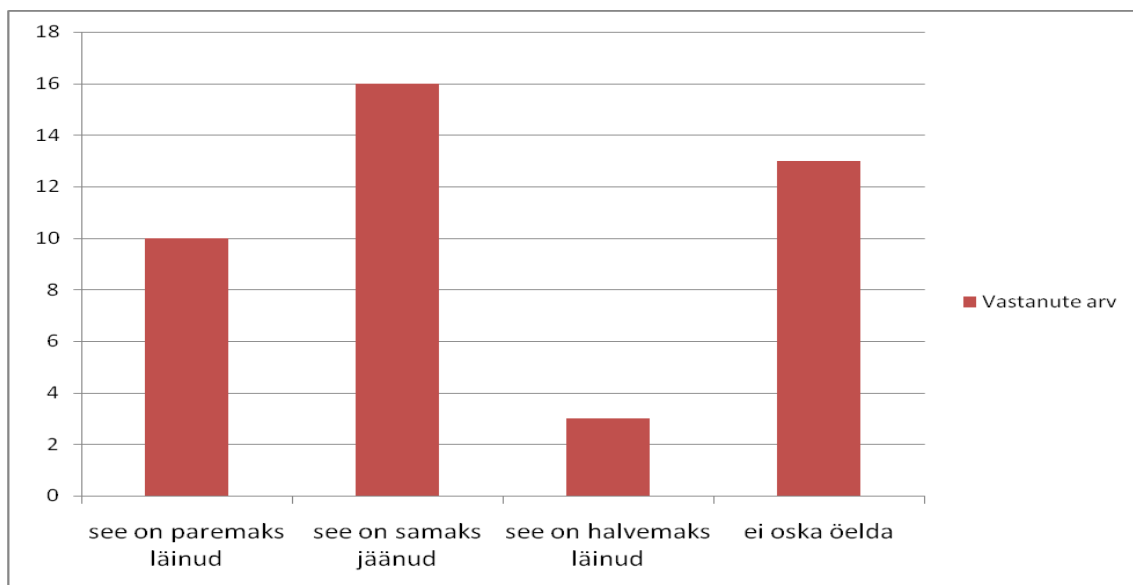
viisil kampaania väljakuulutamise ei olnud kuidagi planeeritud ning meediaplaneeringut ei olnud. „See läks nii nagu ta läks, elu ise juhtis ja meie reageerisime,” ütles Tiit Niilo.

Üks (MJ 1) maalejäänud inimestest sõnas: „*Samas pole see ju mingi kuritegu kui üks inimeste grupp tahab kodukohta inimesi juurde saada selleks, et kool töötaks. Ka paljud kohalikud elanikud pole oma kodukohaga rahul ja ei taha siin olla ning miks peaks siis sellist ettevõtmist pahaks panema*”.

Mitmete kohalike elanike pahameel on mõistetav, kuna eelnevat kogukonnatööd praktiliselt ei toimunud. Samas tuleb tõdeda, et meedia mõju on kõikvõimas ning tuleb väga ettevaatlik olla sellega, millist infot ajakirjanikele anda. Twelvetrees (2008: 86) on öelnud, et meediale tuleb pidevalt midagi positiivset ette sööta, kuna muidu kiputakse kirjutatama ainult kriitilise alatooniga lugusid.

2.3.4. Suhtumine uutesse elanikesse

Küsimusele „Kuidas on kokkupuuted „uutega” muutunud neisse suhtumist”, vastas 42 kohalikku elanikku. Kõige enam leiti, et kokkupuuted uute tulijatega ei ole nendes suhtumist muutnud (16 vastajat). 13 inimest vastasid, et nad ei oska öelda, kuidas see nende suhtumist on mõjutanud, 10 vastajat ütlesid, et see on paremaks läinud ning kolm kohalikku elanikku arvasid, et see on halvemaks läinud. (Joonis 8) Tulemustest võib järeldada, et üldiselt on uued elanikud siiski kohalikele inimestele pigem positiivse kui negatiivse mulje jätnud.

Joonis 8. Misso valla kohalike elanike suhtumine uutesse elanikesse peale nendega kokkupuutumist. (autori koostatud).

Küsimusele lisandus 27 kommentaari. Vastajatest viis inimest ütlesid, et neil ei ole uute inimestega kokkupuuteid olnud. Neli inimest leidsid, et neil on uute tulijatega nii negatiivseid kui ka positiivseid kogemusi.

„Muidugi on palju toredaid ja lähedaid inimesi aga samas on olnud ka nn eluheidikuid kes pole linna eluga hakkama saanud ja nüüd on maale tulnud, sest lubati ju tasuta elamist ja tööd kauba peale.” (PÜ 10)

„Olen kokku puutunud isiklikult nii heade kui ka halvade näidetega kui nii võib öelda. Nimelt olles ise olnud erinevatele tulijatele tööandjaks, siis ühel juhtumil kulges töösuhe väga üle kivide ja kändude, kuid teisel korral läks sootuks paremini. Seega kuna olen näinud mõlemaid näiteid, olen pigem neutraalne.” (PÜ 14)

„Nemad on läbilõige meie ühiskonnast. Kõik kategooriad olemas! On häid ja halbu, eelkõige puudub neil töö ja raha. Õnneotsijaid on rohkem.” (PÜ 33)

Uutesse elanikesse positiivselt suhtujaid on siiski oluliselt rohkem kui negatiivselt suhtujaid. Neli kohalikku elanikku leidsid, et uute elanikega on pigem probleeme.

Seevastu kaheksa inimest leidsid, et neil on uutega ainult positiivsed kogemused ning suhtumine neisse on hea.

„Olen leidnud mitmed väga head tutvused, sõbrad ja väga asjalikud/abivalmid inimesed. Elu on muutunud mitmekesisemaks. On rohkem võimalusi kaasata erinevate huvidega inimesi.” (PÜ 2)

„Uued tulijad on kohati aktiivsemad kui kohalikud.” (PÜ 24)

„Need kes on jäänud on hakkajad ja positiivsust täis.” (PÜ 30)

„Pole uute inimeste vastu midagi, hea kui tuleb uusi inimesi juurde.” (PÜ 35)

„On kaks head perekonda kellega saame väga hästi läbi.” (PÜ 37)

„Oli tore kogemus meie külla tulnud mehega, kes nägi mind raskete pampudega kodu poole minemas ja pani oma auto tööle ning viis mind koduväravasse ära.” (PÜ 19)

Üks valla elanik tõi välja, et see on ju tegelikult normaalne nähtus kui inimesed liiguvad – on seda varem tehtud ja tehakse siiani. Samas leiti ka seda, et kogukonda sulandumine oleneb siiski inimese enda suhtumisest ja tahtmisest

„Inimesed ju tulevad ja lähevad. On seda kogu aeg teinud. On läinud kohalike lapsed laia ilma, on tulnud Misso elama. Mis on selles nii imelikku, et keegi pakub välja võimalusi vabadest töökohtadest, elukohast. Isiklikult kui mul see võimalus kuskile elama minnes oleks - oleks ju super. Olin ka mina noorena Misso tööle tulles kohalikele inimestele "võõras". Tean väga hästi seda kohalike suhtumist uutesse. Väga väga negatiivne. Ei sellest saa hoolida.” (PÜ 42)

„/.../ Kõik taandub siiski konkreetsetele isikutele, osad uued integreeruvad kogukonda kiiremini ning osad ei tee seda kunagi.” (PÜ 21)

„Ma ei näe põhjust suhtuda inimesse kuidagi teisti lihtsalt sel põhjusel, et ta "uus" on.” (PÜ 9)

Üldiselt on uutesse elanikesse suhtumine pigem positiivne või neutraalne kui negatiivne. Ka uued elanikud ise on oma vastuvõtuga rahul ning üldjuhul tunnevad, et neid on kohalikus kogukonnas omaks võetud. Leidub ka üks maalejäänud elanik, kes tunneb, et teda ja tema perekonda pole hästi vastu võetud. Maalejäänud elanike vastused küsimusele „kas Teid on siin omaks võetud“?

„Mõned kindlasti. Oma küla inimesed on küll väga omaks võtnud. See tee siia ei rohtu.”
(MJ 1)

„/.../ Aga väga hästi on vastu võetud /.../ Kõik on toredad.” (MJ 2)

„Ma ei tunne et ma ei oleks sisse sulandunud. Kohalikega olen palju suhelnud /.../ Ei olnud raske sisse sulanduda. Mind on omaks võetud.” (MJ 3)

„Ma ei tunne, et mind oleks siin omaks võetud /.../ Minu jutte räägitakse edasi.” (MJ 4)

„Mina tunnen end siin väga hästi. Olen vastu võetud. Mina tunnen küll, et olen. Mind ei ole millestki välja jäetud.” (MJ 5)

„Tunnen küll et on omaks võetud. Esimesel aastal võib-olla keegi tahtis kaigast kodarasse visata, aga üldiselt on kõik hästi läinud. Kohalikud on meie peresse väga hästi suhtunud. Meile tuuakse porgandit ja kartulit – lihtsalt tuuakse, teinekord ei küsitagi, lihtsalt tuuakse. Ei ole nagu halba kogemust. Kui küsingi abi, siis ikka aidatakse. Mõnel teisel on küll kohalikega probleeme olnud, aga eks see oleneb inimesest endast ka. Kui tulnu ise on negatiivne ja mittesõbralik, siis on hakatud neid tõrjuma. Kui sa maale tuled, siis sa pead kohanduma ikka nende käitumise ja kommetega. Ei saa nii, et meil Tallinnas oli nii... siis võib tekkida konflikt.” (MJ 6)

Uute elanike sisseelamine uude kogukonda sõltub paljuski ka nende endi aktiivsusest. Kaasa aitab ka osalemine kohalikel ning traditsioonilistel üritustel. Uutelt tulijatelt küsiti, kui palju osalevad nad Misso valla traditsioonilistel üritustel. Üks perekond leidis, et kohati kaasatakse uusi elanikke valla tegevustesse liialt palju.

„Kõigil – siis sa saad aru inimeste suhtumisest. Me tahame ise ka üritusi hakata korraldama.” (MJ 5)

„/.../ Tantsima on kutsutud küll, aga lihtsalt ei ole aega, et minna. Olen küll osalenud.”
(MJ 6)

„Paaril olen käinud. Küla jaanitulel oli ainult alkohol alkoholi otsa /.../ See üritus peab olema ikka väga kutsuv mis mind tõmbaks. Ma ei näe põhust osaleda. Lapsed küll on osalenud.” (MJ 4)

„Need inimesed kes tulevad, need pannakse nii rakkesse, et nad väsivad ära /.../ kohe pandi õudne tamp peale. „Sa pead seal kohal olema” ja nii edasi. Natuke tahaks lihtsalt olla. Mõneti see aitas meil sotsialiseeruda, kuna kaasati meid igalepoole. Samas tahaks oma asju ajada.” (MJ 1)

Kõik kuus maalejäänud inimest keda intervjueriti on varem elanud linnas. Seal elades olid olemas kõik mugavused ning kõik vajalikud teenused käe-jala juures. Samas nii mõnigi leidis, et ka Missos elades on kõik vajalik – kool, pood, lasteaed, raamatukogu ja muu selline, piisavalt lähedal. Ühtlasi nenditi, et maal on vahemaade tunnetus hoopis teine.

Ka Ivika Nõgel sõnas, et maal jõuab 20 kilomeetriga oluliselt kaugemale kui linnas. Ta soovitas mitte piirduda inimestega suhtlemisel ainult oma külaga, vaid tasub vaadata ka kaugemale. „Kui on vähegi võimalus sõita, siis võiks käia ka kõrvalvaldades. Vaadata valda ja tervet maakonda. Leia kus on sinu mõttekaaslased. Tõenäoliselt sa leiad oma inimesed hoopis kaugemalt,” ütles Nõgel. Ta lisas, et uuena on ka kohalikest üritustest osavõtt vägagi oluline. „Nii kood oma võrgustikku suuremaks. Muidu võid küll üksi jääda. Mine ringidesse ja leia oma inimesi. Maal see 20 km ei ole nii pikk vahemaa,” soovitas Nõgel.

Uute elanike integreerumine kohalikku kogukonda on kahtlemata lihtsam, kui nad ise võtavad osa võimalikult paljudest kohalikest üritustest ning ettevõtmistest. See aitab neil leida uusi tutvusi ning lihtsamini uude kogukonda sulanduda.

2.3.5. Mida oleks võinud kampaanias teisiti teha

Küsimusele „Mida oleks võinud kampaanias teisiti/paremini teha?” vastas 28 kohalikku elanikku. Kümme vastajat arvasid, et enne kampaania algatamist oleks võinud ka kohalikke elanikke aktsioonist teavitada.

„Rohkem infot kohalikele läbi valla ajalehe.” (PÜ 4)

„Oleks võinud ka püsielanike kaasata ja mitte lubada seda mida pole.” (PÜ 10)

„Kõigepealt oleks pidanud kogukonda veenma, selgitama ja appi paluma. kogu protsess oleks väiksematel tuuridel paremini õnnestunud. rahvale räägiti, et kõik uued elanikud läbivad tiheda sõela, aga tegelikult tuli kohale ka täiesti luusereid. selline asi häälestaski kohalikud vastu.” (PÜ 8)

„Alguses kaasa rohkem inimesi ning kasvõi nt korraldada alevikus infopäev vms. Lisaks sellele kasvõi valla lehe vahendusel anda infot, kuidas on seis. Usun, et isegi negatiivsed uudised oleks tegelikult kasuks tulnud. Kuna nagu juba mainisin, siis teadmatus tekitas trotsi rohkem ning erinevad kuuldused olid kiires levima, millel ei pruukinud üldse tõepõhja all olla.” (PÜ 14)

„Kaasata kogukonda, küsida nõu kuidas keegi oleks saanud aidata, et uued tulijad saaksid ennast paremini sisse seada.” (PÜ 24)

Mitu vastajat arvasid, et uusi elanikke oleks pidanud eelnevalt põhjalikumalt uurima või nad oleksid võinud läbi eelnevalt mingisuguse sõela. See oleks ära hoidnud probleemsete inimeste tuleku.

„Tundub, et osade tulijate motiivid ei olnud kooskõlas algatuse eesmärkidega. Selliste inimeste välja sõelumine oleks võinud olla edukam.” (PÜ 9)

„Maale soovijate taustauuringuid.” (PÜ 17)

„Veenduda, et soovijatel on tõeline tahe ja nad ei põgene probleemide eest.” (PÜ 39)

„Enne oleks pidanud inimesi uurima, mitte võtma igatühte.” (PÜ 41)

Veel toodi välja, et kogu tegevus toimus liigselt kiirustades ning läbimõtlematult. Samuti arvati, et uusi tulijaid oleks pidanud rohkem teavitama maaelust ja selle raskustest. Osalt ka seetõttu oli mitmeid perekondi, kes otsustasid peale Missos elamist sealt lahkuda. MTÜ siseandmebaasist tuleb välja, et põhiliseks lahkumise põhjuseks oli sobivate elamispiindade puudus ning elukommete tõttu mitesobimine kohalikkude kogukonda. Olid ka mõned proovijad, kes käisidki lihtsalt õnne otsimas. Äramineku põhjusteks olid veel solvumine, vastuolo töökohas, liialt väike palk ning sobivate teenuste ja seltskonna puudumine. Siinkohal peab mainima, et kõik pered ei pöördunud tagasi oma endisesse elukohta, vaid leidsin sobiva elamise kas kõrvalvallas või mõnes muus Võrumaa vallas. Missost lahkunud inimeste vastused küsimusele „miks otsustasite peale Missos elamise kogemust Missost lahkuda ning tagasi linna/kodukohta naasta? Peamiselt milline asjaolu määras teie otsuse?“.

„Meie krundil puudus kõlbulik joogivesi.“ (L 1)

„Ma läksin mehega lahku ja kolisin teise valda, kuna Missos ei olnud ühtegi head korterit, kus oleks saanud olla. Nii et ma olen veel väga lähedal Missole.“ (L 2)

„Pere koos olemine. Mehe jaoks polnud tööd/väljakutseid.“ (L 4)

Küsimuse peale „mida teeksite teisiti kui alustaksite kampaaniaga uuesti?“, selgus intervjuust Tiit Niiloga, et tookord puudus igasugune kogemus ja täna oskaks targemini talitada. „See oli selge katse-eksituse meetod. Kui arvestada praegust kogemust, siis kindlasti oleks tulnud teha enne kampaania algust teavitustööd ka Misso valla kohalike elanikega. Minu jaoks ka võimatu seda seletada kui me isegi ei kujuta ette mis tulema saab. Kooskõlastust saada oleks olnud niikuinii võimatu missioon. Praegu, kui see on läbitud, on Misso näide kõigil hammaste vahel. /.../ Kommunikatsioon oleks pidanud olema parem ja kogukonnaga kokkulepet oleks siis lihtsam teha. /.../ Üks on oma kogukonna kokkulepe ja kommunikatsioon ja teine asi on see, et tuleb peredega rohkem ja pikaajalisemalt tööd teha,“ lisas Niilo.

Paljud kohalikud on küll arvamisel, et ka neid oleks tulnud enne kampaania algust sellest teavitada, kuid samas peab tõdema, et see ei oleks pruukinud olukorda paremaks

muuta. Kui kohalikelt elanikelt oleks tulnud kampaania käimalükkamise kohta negatiivne vastukaja, siis poleks kampaaniaga algust saanudki teha.

Maalejäänute ning äraläinud inimeste arvamused küsimusele „Mida oleks pidanud tegema teisiti”?:

„Mitte vb nii palju investeerima nendesse majadesse, liigne üleehitamine oli. Inimesed tahavad ise otsustada kuidas oma maja ehitada. /.../ Kohalikele midagi selgitama. /.../ Reklaam oli mull ja lahtiselgitamata, et kuidas need majad ostetakse. See reklaam oli haige, aga see on ajakirjanduses mitte MTÜ viga. Meie saime aru, et kõik ei ole nii lilleline kui välja kuulutati. Me oleks niikuinii kuskil siinkandis lõpetanud. Kampaania lihtsalt kiirendas seda. Andis võimaluse kiiremini sisse elada.” (MJ 1)

„Info jõudis inimesteni valesti. Jäi mulje, et tule maale ja kõik tehakse sinu eest ära. Väljendatud oli end valesti. Oleks pidanud selgemasõnalised olema – et mida antakse, mis võimalused on jne. Ettevõtlusnõustamist võiks näiteks olla. Ma sain enne kohaletulekut aru, et kõik pole nii lilleline kui paistab. Ma ei jäänud kunagi lootma sellele süsteemile mis välja paistis.” (MJ 3)

„Mitte valetama, seda et siin on kõik ilus, vaid rääkima nii nagu asjad tegelikult on.” (MJ 4)

„Kohalikele polnud väga lahti seletatud. Kohalikele jäi mulje, et nemad on kõrvaletõugatud, neid oleks pidanud rohkem kaasama ja nendega rohkem suhtlema.” (MJ 6)

„Olema algusest peale aus. Kui ei ole kõlbulikku vett, siis ei ole – pole ju mõtet kaevata aina uusi auke maa sisse, lootes, et äkki saab puhta joogivee kätte.” (L 1)

„Tähendab, ma näen praegu et peaks olema üks naine, kes on siuke "ema" rollis, kes hoiab inimesi ja tegeleb nende hingega. Sest üks asi on toetust saada rahaliselt/füüsiliselt aga samas vahest inimestel on vaja lihtsalt head sõna ja et neid keegi kuulaks. Mina oleks pidanud vähem tööd tegema ja rohkem oma perega olla ja talus askeldada. Siis võibolla oleks leitud kõik teisiti.” (L 2)

„Mitmete kohalikega suhtlen tänaseni ja nad on toredad inimesed. Kõnekas on, et mitmed kohalikud inimesed ei osale Misso tegemistes, vaid otsivad aktiivset töövälisest tegevust mujalt - Vastseliinast, Kõrgepalust, Setomaalt jm. Isklikult pinnalt tunnen, et oli suur viga usaldada ja lasta seeläbi ennast ning oma lapsi pahatahtlikult ära kasutada. Praegusele Misso vallale ei ole midagi ette heita. Küll aga eelnevale valla esimehele (kes oli Tule Maale üks kolmest algatajast, meeskonnaliige).” (MJ 3)

„Rohkem läbimõeldust.” (L 4)

Ka maaelu ekspert Ivika Nõgel sõnas, et liialt suured lubadused toovad kaasa vaid probleeme. „Ei tohi lubada inimesele liiga palju. Ärge lubage neile töökohta, ärge lubage, et te muretsete neile töökoha. Lubage neid asju mida teil on: „meil on pakkuda väga hea elukeskkond, väga head inimesed, väga head naabrid, toredad teenused”. Ei ole vaja kellegi kätt hoida. See tõmbab kohe abituid ligi,” ütles Nõgel.

Kohalikud elanikud leidsid, et neid oleks pidanud rohkem kampaania tegevusse kaasama. Neid oleks pidanud eelnevalt teavitama algatuse käimalükkamisest ning selleks ette valmistama. Veel selgus, et uusi elanikke oleks pidanud põhjalikumalt uurima ning mitte kõiki inimesi kogukonda vastu võtma. Maalejäänud inimesed leidsid, et info oleks pidanud olema selgem – mida lubatakse, mis on olemas ja mida ei ole. Veel arvati, et inimestega oleks pidanud olema aus ja mitte elu maal nii palju ilustama – see oleks ära hoidnud probleemsete inimeste tuleku kogukonda.

2.3.6. Positiivsed ja negatiivsed muutused

Positiivsetest muutustest Misso vallas mainiti kohalike elanike poolt kõige enam uute aktiivsete inimeste tulemist Missosse (10 vastajat). Kokku oli vastajaid 34. Leiti, et uued inimesed on aktiivsed ja elavdavad piirkonna elu. Samuti toovad uued inimesed värskemat mõtteviisi. Lisaks on olulisel kohal see, et inimeste ning just laste arv on kasvanud. Tänu sellele jäi ka avatuks Misso koolimaja.

„On rohkem erinevate huvidega aktiivseid inimesi. Ehk rohkem on "kambajõmmet" kellega midagi koos teha. Maaletulijad on aktiivsed ja väga tegutsemisvaldsed võrreldes

paljude kohalike inimestega, kes on passiivseks muutunud. Uued on kirkastanud, toonud uusi ideid ja kaasanud ka juba kohalikke passiivseid inimesi. ” (PÜ 2)

„Valla elanike arvu kasv, teistsugused mõtted, mis rikastavad.” (PÜ 35)

„Elanikke on juurde tulnud, kes on üpris aktiivsed kohalikus elus.” (PÜ 24)

„Eks veidikene elavnes Missomaa, pingutati rohkem, et näidata aktiivset elu. Täitsa arvestatav arv lapsi tuli kooli juurde.” (PÜ 15)

„Kindlast on inimesi rohkem ja rohkem teotahtelisi inimesi. Maa inimesed kipuvad olema oma liistude juures kinni aga linna inimesed on toonud uusi ideid.” (PÜ 10)

„Uusi aktiivseid inimesi on juurde tulnud.” (PÜ 9)

Kaheksa valla elanikku leidsid, et oluline positiivne muudatus on laste arvu suurenemine ning neli inimest arvasid, et Missot teatakse nüüd Eestimaal palju rohkem.

„Üritusi rohkem ja lapsi ka on Misso alevi vahel rohkem.” (PÜ 5)

„Positiivne kindlasti see, et lapsi on piirkonnas rohkem, nii lasteaias kui ka koolis.” (PÜ 21)

„/.../ Koolis ja lasteaias on laste arv suurenenud.” (PÜ 38)

„Koolis on õpilasi rohkem, mõni vana talumaja on renoveeritud” (PÜ 43)

„Misso on Eesti kaardil. Missot tuntakse eelkõige läbi selle kampaania.” (PÜ 39)

„Mõni inimene on juurde tulnud, Missost teatakse ka nüüd rohkem üle Eesti.” (PÜ 40)

„Eestimaa teab Missost rohkem” (PÜ 41)

Veel toodi positiivsete muudatuste seas välja see, et nii mõnedki vanad majad renoveeriti ära ning ka kohalik kogukond on muutunud aktiivsemaks. Leiti, et tööjõudu on piirkonnas rohkem ning ka kultuur on mitmekesisunud - uued võtavad üritustest osa ja teevad ise kultuuri.

Maalejäänud inimeste ning tagasipöördunud inimeste vastused küsimusele „Mida positiivset näete sellises kampaanias?”:

„Eelkõige on see selle koha teadvustamine Eestile. Ega enne ei teatud ju Missost midagi. Kohalikele oli mulje jäänud et see on pommiauk. Meie jaoks olid erilised järved ja siinne tähistaevas mida linnas ei näe.” (MJ 1)

„Lastel on siin hea elada ja tore, et inimesed maale tulevad ju.” (MJ 2)

„Kool, lasteaed jäid lahti. Aga see ei tähenda et nad jäävad lahti.” (MJ 3)

„Mitte midagi. Kui see oleks tehtud muudel eesmärkidel ja ausatel põhimõtetel ning ei varjataks tõde, siis ma osaleks küll. Tõde varjati.” (MJ 4)

„Kõike.” (MJ 5)

„Näitab ülejäänud inimestele, et maal saab elada küll. Siin ei ela ainult veel viimased metslased. Saab hakkama ilusti, lihtsalt endal on vaja rohkem ettevõtlikust ja nuppu. Vaeva peab veidi rohkem nägema. Hakkama ikka saab. Stressitaluvus peab suurem olema ja ootamatusi peaks paremini taluma. Peab mõtlema ja nägema ka ette, et näiteks talvel probleeme ei tuleks. Siin on hea rahulik, vaikne.” (MJ 6)

„Hea võimalus inimestele, kes soovivad maal elada.” (L 1)

„Kampaania ise on positiivne. On palju inimesi (ja peresid), kes soovivad maale elama minna, ent neil puudub julgus selle sammu tegemiseks. Kui neid toetada tekkinud küsimustele vastamisega, aidata lahendada hirmu tekitavaid situatsioone, aidata leida sobivat töö- ja elukohta ning pakkuda kogukonnatunnet, teevad nad elumuutuse julgemalt. Kampaania läbiviija peab olema südamega tegevuse juures. See pole töö, vaid elustiil.” (L 3)

„Maaelu on "pildil" ja võimalustest maal elada on tänu sellele rohkem juttu olnud.” (L 4)

Paraku tõi kampaania kaasa ka nii mõndagi negatiivset. Kohalikest elanikest 32 vastas küsimusele „Milliseid negatiivseid muutusi on „Tule maale” algatus kaasa toonud? Mis

häirib kõige enam?”. Neist seitse leidsid, et valda tulid elama mitmedki probleemsed ja hädaldavad inimesed.

„On üksikuid juhtumeid, kus valda on sattunud inimesed, kes loodavadki ainult sotsiaalabi peale ja on hakanud kiruma ja nõudma ning on ära kasutanud kohalikke elanikke ja jäänud neile võlgu”. (PÜ 2)

„Häirib kõige rohkem see et inimesed, kes on Misso elama tulnud hädaldavad liiga palju ja pole kunagi millegagi rahul. Ei osata ka elementaarseid viisakussõnu nagu näiteks tere, palun ja aitäh.” (PÜ 5)

„Pooled maale tulijad on hädasolevad pered.” (PÜ 17)

„Kõige suuremad probleemid on kindlasti sotsiaalsed probleemid, mis on tulnud, eelkõige nendega, kes on võlad tekitanud.” (PÜ 21)

„Mõned on siia tulnud, et teatud probleemide eest põgeneda, maksejõuetud.” (PÜ 35)

Seitse inimest 32-st ütlesid, et neid häirivad n-õ läbijooksikud ehk inimesed, kes tulevad ja siis üsna varsti lahkuvad. Selle põhjuseks võib olla teadmatus maaelust ja sellega kaasnevatest raskustest.

„Võibolla häiribki see et inimesed tulevad ja lähevad ja see jätab Missost halva mulje.” (PÜ 10)

„Häirib see, et tulijate seas on selliseid hetkeks tulijaid ja selliseid kes ei teadvusta endale mida maaelu tähendab.” (PÜ 13)

„Negatiivne on see, et mõningad tulijad on ära läinud.” (PÜ 15)

„Mind isiklikult hullumoodi häirib see, et suure "hurraaga" tullakse maale, võetakse mingi talumaja, mida pakutakse, hakatakse hoolega ehitama ja natukese ajapärast vaatab reaalsus näkku, et raha pole või kaob huvi antud talu vastu. Pakitakse asjad kokku ja minnakse minema. Talumajad jäävad niisama lihtsalt ehitusjärgus seisma.” (PÜ 18)

„Häirib see, et nii palju tulijaid on ka lahkunud, mis põhjustel seda ei tea. Nendega tuleks tegeleda ja nendest õppida.” (PÜ 24)

„Väga paljud tulijad ei saa materiaalselt endaga hakkama ja ei tea mida tahavad. Jooksevad edasi-tagasi.” (PÜ 39)

Veel mainiti seda, et palju on olnud negatiivset meediakajastust ning mingil hetkel oli kogukond lõhestunud ja tekkis kaks poolt – kogukond versus tulijad. See-eest üheksa kohalikku elanikku ütlesid, et neid ei häiri mitte miski ning negatiivseid muudatusi pole kampaania endaga kaasa toonud.

Maalejäänud perekonnad tõid välja erinevaid negatiivseid aspekte.

„Majades tehti asju valmis ja inimesed ei saanud ise otsustada. Ülepakuti ehitamistega. Ehitati teatud etapini ära js siis pakuti inimestele. Arvestati, et pakkuda inimestele linnamugavust, aga meie tulime just sellepärast, et siin ei ole seda linnamugavust, vaid just ahiküte. Jube palju inimesi käis lihtsalt läbi ja hindasid kõike üle ja avastasid, et midagi peab ise ka tegema. Veel – need inimesed kes tulevad, need pannakse nii rakkesse, et nad väsivad ära.” (MJ 1)

„Kohaliku rahvaga vastuollu minek. Kohalikud räägivad, et uued saavad kõike – töökohad jms. Tegelikult ei ole see nii. Kõigil on võimalus. Mingid kohad olid, kus välistati kohalikke, aga see oli 1-2 kohta ning sellepärast, et kohapealt ei olnud lihtsalt kedagi võtta. Konkursid on avalikud.” (MJ 3)

„Kuidas käib talude väljaostmine, see võiks selgem olla. Võib-olla see talu väljaostmine võiks olla pikema aja peale. 5 aastat on liiga lühike aeg.” (MJ 5)

„Taheti kooli päästa, aga tulid õnnekütid, kes lootsid, et saavad tasuta maja või korteri ja töö. On tulnud inimesi, kes on probleemsed (võlad jms on kaelas). Sellest on nüüd aru saadud.” (MJ 6)

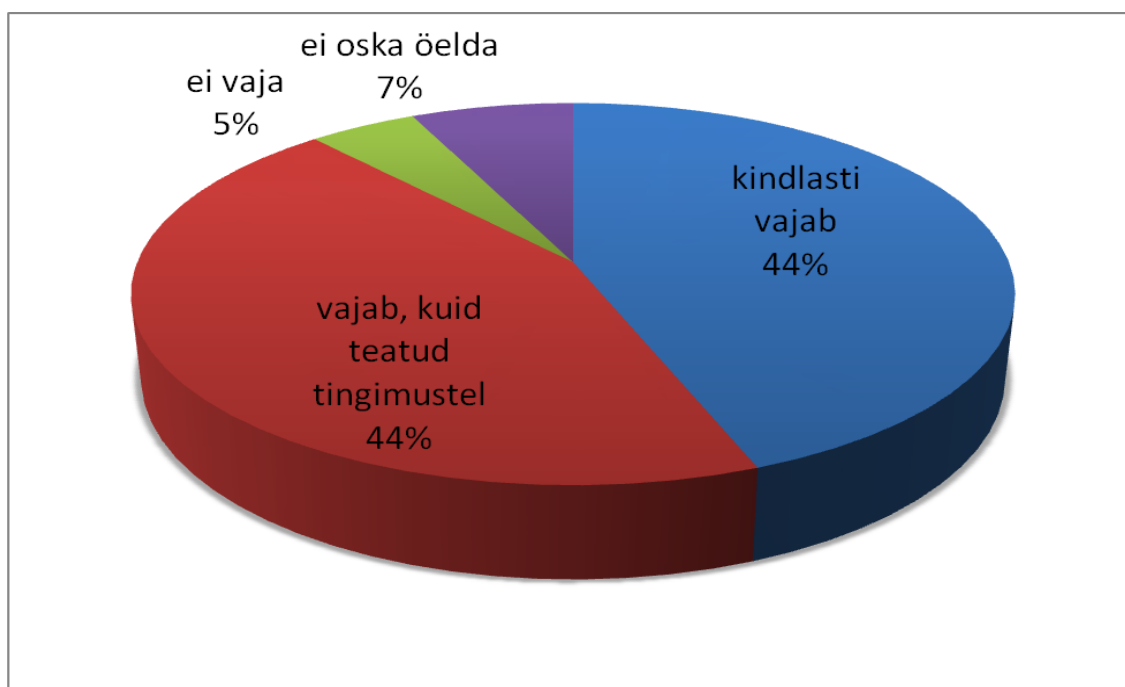
Ivika Nõgel arvab, et konfliktid kogukonnas võivad hoopis inimesi liita. Kuna Misso tegi hästi jõuliselt ja kindla sihiga, siis olid ka konfliktid kiired tulema. „Pigem kogukonnas ei oldudki nii palju nende uute vastu, vaid selle viisi vastu, kuidas seda

kõike tehti. Enamus sinnajäänud peresid ikkagi hinnatakse. Alati kogukonna konflikt polegi halb, kuna siis saab kõik läbi vaielda ja selgeks teha. Siis võib-olla loksuvadki asjad paika. Mida rohkem kogukonda kaasata, seda parem on lõpuks tulemus. Halb on ainult see, kui aktiivsed tegijad on vastu” rääkis Nõgel.

Vastustest tuleb välja, et kõige enam häiris kohalikke elanikke probleemsete inimeste saabumine kogukonda ning inimesed, kes kiirelt tulid ja kiirelt lahkusid. Samas on ka oluline see, et leidus mitmeid kohalikke, kelle arvates pole kampaania midagi negatiivset kaasa toonud.

2.3.7. Tegevuse jätkamine

Kohalikele elanikele esitati küsimus „Kas Missomaa vajaks sellise tegevuse jätkamist?”. Vastajaid oli kokku 43. Joonis 9 toob välja vastuste jaotuse. 19 elanikku arvasid, et Misso kindlasti vajab tegevuse jätkamist ning samuti 19 inimest arvasid, et vajab jätkamist, kuid seda vaid teatud tingimustel. Kaks inimeste arvasid, et ei vaja ning kolm inimest ei osanud vastata.

Joonis 9. Misso valla kohalike elanike arvamus kampaania jätkamise vajalikkusest (autori koostatud).

Küsimusele järgnes 29 kommentaari. Seitse vastajat leidsid, et jätkamise tingimuseks peaks olema eelnev uutele tulijatele tehtav taustauuring. Kohalikud leiavad, et uutele tulijatega peaks kõigepealt eeltööd tegema ning alles siis neid kogukonda elama lubama.

„Eelnevalt peab kõvasti uurima perekonna tausta, et ei satuks jälle sotsiaalabi vajavad inimesed siia/.../.” (PÜ 2)

„Teha saabuvatele taustaanalüüsi /.../.” (PÜ 17)

„Rohkem eeltööd inimeste osas ja maale tulijate toetust ka elamise ajal.” (PÜ 39)

„Tuleb uurida inimeste tausta, ega igat inimest ei saa ka siia võtta, joodikud jne.” (PÜ 40)

„Tuleksid õiged inimesed kes oleks saanud hakkama MAAELUGA.” (PÜ 41)

Neli vastajat leidsid, et tingimuseks peaks olema ka kohalikku elanikkonna kaasamine.

„Kui kaasatakse kohalikke elanikke, ei tekiks probleeme.” (PÜ 24)

„Kaasata kohalikke elanikke nõ "uute elanike" tegevustesse. Koos tegutsemine.” (PÜ 29)

„Rohkem koostööd kohalikega.” (PÜ 27)

Üks kohalikest elanikest (PÜ 1) arvas, et maale ümberasumine linnast on nii finantsiliselt kui ka emotsionaalselt raske. Otsus võib tulla emotsiooni ajal. Kuid reaalse eluga toimetulek on alguses raske. Kõige uuega tegelema asudes on vaja nõustamist.

Kaks inimest tõid välja, et võiks toimuda ka koostöö riigiga ning veel arvati, et töökohti peaks maal rohkem olema. Pakuti välja (PÜ 43), et uute asukatega võiks sõlmida lepingu - näiteks 30-ks aastaks. Lisaks arvas üks elanikest (PÜ 13), et sellel projektil peaks olema tugev ja tahtejõuline juht, kes oleks 100% asja juures.

„Seda oskavad nüüd kindlasti öelda algatuse edasijätkajad. Kui riik ei võta midagi kolossaalselt ette siis tühjenemine jätkub. Ei suuda keegi joosta kümneid kordi peaga vastu seinale. Au nendele inimestele kes seda projekti veel suudavad vedada. Aga kui sul

on oma ettevõtte üles ehitatud ja töökäsi pole kuskilt leida, siis on see tee ainuõige. Ja muidugi, et siin jätkuks ikka need teenused millega me nii harjunud oleme. Oma kool, lasteaed, kauplus, apteek, perearst, kultuurikeskus, sotsiaalkeskus, hea bussiühendus Võruga.” (PÜ 42)

Üks elanik arvas, et see kes tahab maale kolida, see teeb seda niikuinii. „Maale tulles on esialgu väljaminekud väga suured, ilma kindla sissetulekuta läheb väga raskeks.” (PÜ 13)

"Tule maale" on vahendaja, kes aitab otsust langetada ning annab ausa ülevaate tingimustest. Kui see nägemus ja kohalik olukord langevad kokku, on tulija olemas. (PÜ 33)

Algataja Tiit Niilo arwab, et uutel peredel peaks olema reaalne katseaeg. „Nad tulevad näiteks oma puhkuseajast, elavad siin ning teevad katseaja siin töökohas. Ei ole nii, et seal põletatakse kõik sillad ja siis avastatakse, et kuhu kohta ma sattusin. Praeguseks hetkeks on kogukonnaga saavutatud kokkulepe, et seda ettevõtmist on piirkonna ellujäämiseks vaja jätkata,” ütles Niilo.

Analüüsist on näha, et kõige rohkem peaks kohalike sõnul jätkamise puhul tegema maaletahjtajatega tööd – nende eelnevat elu pisut uurima ning viima nad kurssi maaeluga võlude ja raskustega. Lisaks peaks tegema koostööd ka kohaliku vallarahvaga.

2.3.8. Soovitused erinevatelt osapooltelt

Nii maalekolinud inimestelt, Missosse tulnud ning siis sealt lahkunud inimestelt kui ka ekspertidelt paluti anda erinevaid soovitusi ja nõuandeid uutele maale tulijatele, vastuvõtvatele kogukondadele, kohapealsetele võimudele kui ka maalejäänud perekondadele.

Maale tulijatele

Mitu maalekolinud inimest rõhutavad, et soov maalekolimiseks peab olema tugev ning maal elades tuleb ka endal palju vaeva näha.

„Peavad teadma mida nad tahavad ja mille nimel nad seda teevad. Kas nad teevad seda enda või kogukonna nime. Endal peab päriselt see tahtmine olema, kui ei ole tahtmist ja unistust, siis sind siin kaua ei ole.” (MJ 1)

„Olge valmis füüsilisemaks tööks kui linnas. Siin on vaja rohkem füüsilise töö tegijaid kui kontoritöö tegijaid. Siin on väiksemad palgad kui linnas. Ning mis veel – kõik võtab siin aega. Mitte midagi ei saa kohe.” (MJ 2)

„Ise peate selleks korralikult valmis olema. Üritajatest pole keegi paigale jäänud. Ega see maaletulek ei ole raske, aga ei maksa teiste peale nii väga loota. Ise peab rohkem vaeva nägema.” (MJ 3)

„Ärge tulge maale! Kodutöö peab olema tehtud väga korralikult. Suhelge kohalikega. Kokkusaamisel näidatakse ilusamat poolt, aga uurige seda mis on tegelikkus.” (MJ 4)

„Tööst siin puudu ei tule. See peab olema läbimõeldud. Kogukonna koostöö on siin tegelikult olemas. Siin peab kindlasti töökas olema. Olge valmis selleks, et tööd on. Ei ole mõtet oma kuldmuna oodata. Ma ei näe sellel mitte mingit põhjust. Mul on siin rohkem tegevust kui linnas.” (MJ 5)

„Soov peab olema tugev. Maa ja linnaelu on väga erinevad! Palgad on väiksemad, aga kulud on ka väiksemad. Erinevusi on väga palju ja asjad tuleb enne selgeks teha. Kõigepealt kui tulla, tuleb ikka leida töö ja kas see töö ikka meeldib. Vaadata kas see elamine on ikka selline nagu tahad. Ei tasu tulla suure hurraaga ja lihtsalt katsetama. Vaeva tuleb rohkem näha.” (MJ 6)

„Suhelge erinevate inimestega ka väljastpoolt vastuvõtvat seltskonda. Mindki hoiatati, ent ma ei võtnud hoiatusi tõsiselt, pidades neid jutte väiklaseks kadeduseks. Paraku olid hoiatajad hoopis tagasihoidlikud, püüdes ohtudest anda märku delikaatselt”. (L 3)

Ka aktsiooni algataja Tiit Niilo sõnab, et maale tulija peab olema aktiivne ning samas hindama maaelu keskkonda. „Maale elama asumisel on tähtsaim keskkonna hindamine, mida maaelu pakub. See kuidas seal hakkama saada – kas olla tööline või ettevõtja, see sõltub perekonnast ja inimesest, aga maale lihtsalt töö pärast minna on täiesti mõttetu,

kui sa ei hinda seda elukeskonda. Väärtushinnangud peavad olema paigas. Maaelu on absoluutselt teistmoodi kui seda mugav linnaelu. Sa pead olema usin, koostööaldis, hakkaja, sinu jaoks peab olema maaelu keskkond väärtus.”

Nõgel sõnas, et maale tulemiseks peab olema õige põhjus. Tema arvates peab iga tulija endalt küsima miks ta tahab maale tulla. Endale tuleb selgeks teha, kas see on lihtsalt romantiline uitmõte või saab inimene siiralt tunnistada, et see keskkond sobib talle paremini. „Ja kui sa siiralt tunnend, et see keskkond sobib sulle paremini, siis ongi selge. Sellepärast et maikuus sirel nii ilusasti õitseb, ei ole mõtet maale minna. On ka neid peresid kes veedavad imekauni suve maal ja siis tuleb sügis ja talv ning selgub, et maja tahab kütmist, kuid sellega ta pole küll arvestanud,” rääkis Nõgel. Ta ütles, et maale tulemiseks peab olema õige põhjus ning selleks ei ole romantika, ega see, et seal on odavam elada või see, et võib-olla saab maalt mingit tööd. See keskkond peab sobima ja kogukondlik eluviis peaks samuti inimesele sobima. „Üldiselt paremini saavad hakkama inimesed kes on kogukondlikud, on avatud teiste inimeste suhtes ja kellel on idee mida maal teha,” lausus Nõgel.

Vastuvõtivatele kogukondadele

Kohalikel kogukondadel soovitatakse olla rohkem avatud ning sallivamad. Oluliseks märksõnaks on ka koostöö – kui kohalik elanikkond uute tulijatega koostööd teeks, siis oleks ka konflikte vähem. Samuti ei tasuks pidevalt kõigisse uutesse eelarvamusega suhtuda, vaid lasta inimesel end näidata ja tõestada ning alles siis hinnanguid anda.

„Jäägu kõik iseendaks ja olgu ausad. Kui ei meeldi ära suhtle, aga ära uutele kaikkaid ka kodarasse loobi. Kui meeldib, siis suhtle. Enda eest maale ära ei põgene, kõik su luukered kapist tulevad siin ikka välja. Siin on pigem enese leidmine/.../ Ärge nokkige uute kallal./.../ Nii soojad inimesed – see on nii harjumatu. Linnakorteris naabrit ei tunne, aga siin kilomeetrite kaugusel elavat naabrit tunnend paremini. Äge on maal. Tööpuudust siin küll pole. Hea on kui on endal mingi mõte mida teha.” (MJ 1)

„Andke uutele võimalus end näidata. Ärge arvake neist kohe halvasti ja ärge suhtuge eelarvamustega uutesse. Tutvuge nendega kõigepealt.” (MJ 2)

„Olge sallivamad.” (MJ 4)

„Olge koostööaldimad. See ei tähenda, et ma võtan su töö ära, vaid ma tahan sinuga koostööd teha.” (MJ 5)

„Peaksid olema avatud, suhtlema, jagama õiget infot ja mitte asju ilustama. Olema toeks ja olema kohalikud mentorid. Olla aitajad.” (MJ 6)

„Et ei tasu tulijaid karta, ei tasu tulijate peale olema kadedad. Kõigil on omad raskused elus ja kellelegil pole lihtsam. Mõnikord paistab et teistel läheb paremini, aga tegelt see ei ole nii. Nii et olge avatud ja sallige teisi!” (L 2)

„Ärge kartke ja tõrjuge uustulnukaid. Nad kõik ei ole tulles aktiivsed seltsima, sest ei tunne kohalikke. Aidake neil integreeruda, nii võidavad tulija ja kohalik kogukond. Õelge sõna sekka uustulnukate valikul, kuna oluline on, et tulijad sobituksid olemasolevasse kogukonda. Uutel tulijail on sageli uudseid ideid, kuulake need ära ja mõelge kaasa.” (L 3)

Ivika Nõgel ütles, et uued inimesed toovad kohalikku ellu palju uusi ideid ja uut mõtlemist. Ta soovib olla sõbralik ning avatud ja uusi elanikke endale külla kutsuda. Uued tulijad rikastavad elu ning samuti on oluline, et linnainimestel on teatud oskusi mida maainimestel võib nappida.. Uued elanikud näevad tihtipeale neid asju, mis kohalikel on iseenesest mõistetavad. Nad võivad näha mingis maaelanike jaoks tavalises asjas suurt väärtust ning võivad panna kohalikud seda väärtust nägema.

Tiit Niilo soovib inimestel vaadata kaugemale, mitte näha ainult homset päeva. Ta soovitas: „Mõelge ka homsele ja ülehomsele ja üleülehomsele ja kui seda iga kogukonnaliige suudab teha, siis tuleb arusaamine lihtsamini, et vanal moel minna lastes elu ise paremaks ei lähe. Selleks on vaja panna pead tööle, selleks on vaja valida või palgata selle protsessi vedajad. Peab olema kooskõlastatud omavahel selge kava ja loomulikult õppida kogemusest mis on Missol ja teistel kellel on tulemusi ette näidata. Ei ole miskit ületamatut. Austatud maakas – ära ela tänases päevas, mõtle homsele ja kujuta ette kes ja kuidas võiksid elu maal aastakümnete pärast tagada/jätkata. See on asi, mida inimene iga päev ei tee. Mõeldakse igapäeva muredele ja hunnikule probleemidest

mis on just täna ukse ees. /.../ Kui koos asjalikke inimestega planeeritakse, siis on võimalik asju muuta.”

Kohapealsetele võimudele

Kohalikele omavalitsustele (KOV) soovitatakse läbi mõelda, mida on nende piirkonnal pakkuda, samuti toetada ettevõtlust ning olla avatud uutele ideedele ja pakkumistele.

„Pakkuge tulijaile võimalikku toetust. Tutvustage kohalikke võimalusi ja reegleid (sh kirjutamata reegleid). Kaasake uusi elanikke kohalike tegevustesse. Andke neile mõista, et nad on kogukonda teretulnud. Olge avatud tulijate ideedele”. (L 3)

„Mõelda läbi, keda oodatakse, kuidas olla abiks ja toeks sisseelamisel jms. Mida on kohalikul kogukonnal ja piirkonnal pakkuda.” (L 4)

Ivika Nõgel usub, et kui omavalitsus prooviks kas või ühel aastal sellise kampaania läbi teha, siis nad saaksid aru, et paljud inimesed tegelikult tahavad maale elama tulla. „Tihtipeale ei usuta, et see on võimalik ja ei usuta, et inimesed tahavad maale tulla. Need kes ei taha seda läbi teha, toovad ettekäändeks, et Missos olid mingid suured probleemid,” rääkis Nõgel. Tihtipeale arvatakse, et miks peaks keegi tahtma väikesesse alevisse või külasse elama tulla. Veel usutakse, et kui uued inimesed tulevad, siis nad tekitavad palju probleeme. „Toetage ettevõtlust. Uskuge, et teil on head pakkuda. Kogukonnal peaks olema entusiasmi ning vallal peaks olema tahtmist toetada ja koostööd teha,” ütles Nõgel.

Niilo soovitab kohalikel omavalitsustel kujundada oma piirkonna mainet. Ta ütles, et KOV-te roll ei ole täna enam ammu see, mis on seadusega neile antud on. KOV ülesanne on ka reaalse arengu tagamine oma piirkonnas. Omavalitsustel on vaja täna töötada kümne aasta tagusest hoopis teistmoodi ja tavarutiinist erinevalt. Olulisel kohal on ettevõtetega koostöö ja nendega suhtlemine ning heade töökohtade tekkeks soodsate tingimuste loomisele kaasaaitamine. Samuti on tähis ka oma valla maine kujundamine – tuleb leida, mille poolest erineb vald mõnest teisest Eestimaa vallast ning millised on valla tugevused ja eripärad.

MTÜ-le Tule Maale

MTÜ-le on maalejäänud inimesed soovitanud tegeleda kogu ettevõtmise mulje jätmisega. Ei tasu kohapealset olukorda ilusamaks teha ning tuleb olla oma pakkumistega aus ja selgesõnaline. Veel võiks MTÜ arvesse võtta ka teiste inimeste arvamusi ning mitte olla liialt juhi nägu.

„Rahaskeemid inimestele paremini lahti seletama. Et inimesed ei tule roosa õhupalli peale, et mitte nii ilusaks asja ajama. Jätta õige mulje. /.../” (MJ 1)

„Ta ei tohiks olla nii juhi nägu. Siin on seda liiga palju juhtunud. Kuigi teiste käest küsitakse arvamust, siis sellega ei arvestata. See on siiamaani nii. Nõu küsitakse, aga otsustatakse nii nagu otsustatakse. Arvesse võiks võtta ka teiste arvamust! Teisi kuulatakse küll, aga nende arvamusega ei arvestata.” (MJ 3)

„Nende suurim miinus on see, et nad näitavad kõike ilusamini kui asjad tegelikult on. Nad näitavad neid maju, kus tegelikult inimesed sees juba elavad.” (MJ 4)

„Mulje jätmine. Sinna peaks panema juurde NB!, et kõrs suus heinakuhjas sa ei istu ja ongi kõik. Arvesta et sa pead olema hakkaja ja aktiivne.” (MJ 5)

„Peaks olema üks või kaks palgalist töötajat. Avaldustele tuleb reageerida, kuna konkureerivaid kohti on nüüd juba nii palju. Organisatsioon peab toimima. Tuleb suhelda kohalikega ja uutega. Ennast tuleb kogu aeg promoda läbi meedia.” (MJ 6)

„Olla aus, mitte teha järeleandmisi, täita lubadusi,jne.” (L 1)

2.4. Järeldused ja ettepanekud

Uurides kohaliku elanikkonna arvamust „Tule Maale” ettevõtmise suhtes, selgus, et üldjuhul oldi kampaania idee suhtes positiivselt meelestatud. Tulemused tõid välja, et pigem oldi negatiivselt meelestatud selle viisi vastu, kuidas kampaania läbi viidi. Suurimaks veaks läbiviimise juures peeti liigset kiirustamist ja läbimõtlematust enne tegutsema asumist. Veel toodi välja, et kampaania meelitas kohale probleemseid inimesi. Positiivsena jäi kõlama see, et uued elanikud tõid kogukonda värsked ja

huvitavaid ideid ning tänu laste arvu suurenemisele jäi ka kool avatuks. Maale tulnud ja sinna jäänud inimeste arvates oli kampaanias nii positiivseid kui ka negatiivseid külgi, kuid samas leiti, et kokkuvõtteks on see perspektiivikas ettevõtmine.

Kampaania väljakuulutamise puhul on esmamulje jätmine äärmiselt oluline. Just seetõttu, et kui inimestele jääb tunne nagu jagatakse kusagil midagi tasuta, siis paratamatult tõmbab see ligi abituid ning tekitab omakorda palju sotsiaalseid probleeme. Kuigi algatajatele heideti ette liigset läbimõtlematust, peab tõdema, et ilma selliste aktiivsete ja kogukonna jätkusuutlikkuse pärast muretsevate inimesteta ei areneks meie ühiskond üldse. Algatajad küll kiirustasid kampaania läbiviimise alustamisega, kuid nad said aru, et kiiresti on vaja midagi ette võtta ning hakkasid muutuste nimel tegutsema.

Kohalik kogukond leidis, et enne kampaania väljakuulutamist ei toimunud erilist kogukonnatööd – nõustamist, kurssi viimist, kohalike kaasamist. Paljud said algatusest teada meedia kaudu või alles siis kui uued inimesed olid Missosse saabunud. See, et kohalikke ei kaasatud kampaania tegevusse, tegi paljudele meelehärmi.

Enne nii suure ettevõtmise algatamist on oluline teha tööd ka kohaliku kogukonnaga. Suure hulga uute inimeste saabumine väikesesse valda on koormav tervele kogukonnale. On loomulik, et kohalikud elanikud olid pahased selle peale, et neid nii suurest ettevõtmisest ei teavitatud. Ka neil peaks olema sõnaõigust enne uute elanikke valda toomist – paljud kohalikud oskaksid pakkuda ideid ja lahendusi kampaania läbiviimisel. Selgus, et kuna ka algatajad ise ei teadnud, kuidas kampaania kulgema hakkab ja kas üldse mingit vastukaja tuleb, siis ei peetud vajalikuks ka kohalikke elanikke sellest ettevõtmisest teavitada.

Analüüsides inimeste ootusi kampaaniaga seoses, selgus, et osalenud inimesed ootasid Misso valda elama tulles kõige enam rahulikku elukeskkonda ning et vajalikud teenused oleksid kättesaadavad. Samuti seda, et kõik lubadused, mis algatajate poolt anti, suudetakse ka täide viia. Oli neid, kes pidid ootustes pettuma, kuid ka neid, kes jäid pakutavaga väga rahule. Üldjuhul maaletulnud ja sinna jäänud inimesed olid rahulolevad, kuna neid ootas ees ilus elukeskkond ja toredad inimesed. Nende ootused

said täidetud ning tänu sellele otsustasid nad Missosse jääda. Need, kes otsustasid pärast Missos elamise kogemust sealt lahkuda, olid rahulolematud pakutavate elukohtade pärast ning samuti leiti, et uusi tulijaid oleks pidanud rohkem hea sõna ja nõuga toetama. Mitmed kohalikud elanikud leidsid, et paljud uued pered tulid Missosse liialt suurte ootustega.

Kampaania väljakuulutamisel lubati inimestele liiga palju: elu- ja töökohta, lapsele koolikohta ning vajalikke teenuseid. See ajas inimeste ootused kõrgeks. Üldjuhul inimesed, kes jäid lootma sellele, et kõik, mis väljakuulutati, ka täide viiakse, pidid pettuma. Samas need tulijad, kes olid kõige väljakuulutatu suhtes veidi umbusklikud, jäid rohkem kohapeal pakutavaga rahule. Lõpp-kokkuvõttes on kõik inimeses endas kinni – maal elades tuleb paratamatult rohkem vaeva näha kui linnas elades. Algatajate sõnutsi ei olnud kampaania väljakuulutamine sellisel viisil kuidagi planeeritud. See näitab, et ajakirjanikega suhtlemisel peaks olema äärmiselt ettevaatlik kõige osas, millist ja kui palju infot neile jagada.

Teada saamaks kui palju on kohalikel elanikel positiivseid või negatiivseid kokkupuuteid uute elanikega, uuriti nende suhtumist saabunud inimestesse. Selgus, et üldiselt olid kokkupuuted uute elanikega olnud positiivsed või neutraalsed. Leidus ka inimesi, kelle kokkupuuted uute elanikega olid muutnud nende suhtumist negatiivseks. Esmamulje tekkimine käib tavaliselt väga kiiresti, selle mulje muutmiseks kulub oluliselt rohkem aega. Kohalike elanikke kokkupuuted uutega mõjutavad kindlasti nende üldist arvamust tervest kampaaniast. Kui esmamulje või kokkupuude on jäänud ebameeldiv, siis see võibki tähendada, et ka meelestatus terve algatuse suhtes püsib negatiivne. Kui aga kohalik elanik on saanud uue elanikuga kohtumisel meeldiva kogemuse osaliseks, siis suure tõenäosusega on tema meelestatus kogu algatuse suhtes positiivne. Enamik maalejäänud inimesi aga tundsid, et neid võeti uues kogukonnas hästi vastu ja nad on kohalikku ellu sisse sulandunud.

Kampaania tõi endaga kaasa ka palju positiivset. Kohalikud leidsid, et Missosse saabus ka palju toredaid, hakkajaid ja aktiivseid inimesi, kes elavdavad piirkonna elu. Uued inimesed toovad värskeimat mõtlemist ka kogukonna ellu. Lisaks on olulisel kohal inimeste ning just laste arvu tõus. Tänu sellele jäi ka avatuks Misso koolimaja. Veel

peeti positiivseks seda, et Missot teatakse nüüd Eestimaal palju rohkem ning oluline on ka see, et mitmed talud said renoveeritud.

Uuringust selgus, et kohalike elanike arvates ei peaks kõiki tahtjaid Misso valda elama lubama. Selleks, et vältida probleemsete inimeste tulekut, peaksid kõik tahtjad läbima teatud sõela ning alles siis tuleks otsustada, keda võtta vastu ja keda mitte. Kuna valda saabusid ka mitmed õnnekütid, abivajajad ja võlgades inimesed, siis tekitasid nad kohalikus kogukonnas probleeme. Samuti häiris mitmeid kohalikke asjaolu, et paljud inimesed tulid ja lahkusid väga kiiresti ning ka see, et nii mõnedki uued tulijad ei osanud üldse arvata, mida elu maal endast kujutab.

Kahtlemata jättis kampaania reklaam paljudele inimestele vale mulje. Sellise ettevõtmise väljakuulutamisel on oluline anda inimestele võimalikult täpset, selget ja õiget infot. Vale mulje jäämine tõi kaasa ka paljude tulijate kiire lahkumise. Peamisteks tagasipöördumise põhjusteks olid sobiva elamispinna puudumine ning elukommete tõttu mittesobimine kohaliku kogukonda. Veel ka sobivate teenuste puudumine ja vastuolud töökohas.

Kohalikud elanikud üldiselt on tegevuse jätkamise poolt. Paljud arvasid, et Misso vajab sellist tegevust, kuid seda ainult teatud tingimustel. Tingimuseks peaks olema uute tulijate suhtes suurema eeltöö tegemine. Lisaks ka kohaliku elanikkonnaga koostöö tegemine ja nende kaasamine kampaania ettevõtmistesse. Algatajad ise leiavad, et tegevust on vaja jätkata ning kokkulepe kampaania jätkamiseks on kogukonnaga tänaseks saavutatud. Kahtlemata on eestvedajatel oluline kuulata ka kogukonna arvamust ning ka nende pakkumiste ja ideedega arvestada. Sellisel viisil toimiks kampaania kõige paremini.

Lähtudes lõputöö uurimuse tulemustest teeb autor kogukondadele, kes plaanivad taolist ettevõtmist läbi viia, järgmised ettepanekud:

- enne taolise kampaania alustamist teha eelnevalt tööd ka kohaliku kogukonnaga – neid informeerida kampaania põhimõtetest, valmistada ette uute elanike saabumiseks ning luua võrgustik tekkida võivate probleemide lahendamiseks;

- teha paremat eeltööd saabuvate elanikega – uurida nende tausta, neid vajadusel nõustada ning ette valmistada eluks maakohas;
- kampaania väljakuulutamisel panna kirja selgesõnaliselt pakutavad võimalused ja teenused ning olla seejuures aus ja konkreetne;
- monitoorida regulaarselt (kord aastas) uute elanike kohanemist ning kogukonnas valitsevaid meeleolusid;
- lülitada kavandatav kampaania kohaliku omavalitsuse arengukavasse;
- teha koostööd võrreldava kogemuse saanud omavalitsuste ja kodanikeühendustega;
- informeerida avalikkust kampaania kulgemisest ja tulemustest.

Misso vald tegi oma kampaaniaga väga hea tulemuse, kuid kuna see oli Eestis esimene selletaoline projekt, siis ei olnud neil ka võimalust kellegi kogemust endale eeskujuks võtta. Paraku seetõttu tõi algatus endaga kaasa ka pettumist ja konflikte. Küll aga saavad järgmised taoliste ettevõtmiste algatajad kasutada Misso valla kogemust ja vältida samalaadseid vigu. Kirjapandud ettepanekuid järgides peaks olema uute elanikke vastuvõtt kogukonda oluliselt valutum.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös on uuritud Misso valla kohalike elanike, Missosse kampaania „Tule Maale” kaudu elamajäänud ning sealt lahkunud inimeste ja spetsialistide arvamusi, mõtteid ning ettepanekuid algatuse osas. Vastuste saamiseks viidi läbi küsitlused ning intervjuud.

Töös on esmalt antud ülevaade maailma, Euroopa ning Eesti maapiirkondade arengust ja linnastumise probleemist. Välja on toodud prognoosid maaelanikkonna kahanemise osas. Lisaks on antud ülevaade kampaania toimumiskohast Misso vallast ning ka Võru maakonnast. Analüüsitud on kogukondade ja kogukonnatöö olemust ning selle teoreetilist käsitlust. Lisaks on kirjeldatud kampaaniat „Tule Maale” ja liikumist „Maale elama” ning välja on toodud nende erinevused. Uurimuslikus osas on kirjeldatud Misso valla kogemust kampaaniaga „Tule Maale”.

Kõik püstitatud uurimisküsimused said vastuse. Selgus, et enne kampaania algust ei toimunud kogukonnatööd kohalike elanikega. Vastustest tuli välja, et kohalikud elanikud ei olnud algatusest teadlikud ning said enamjaolt sellest teada meedia vahendusel. Üldjuhul oldi kampaania idee suhtes positiivselt meelestatud. Tulemustest tuli välja, et pigem olid kohalikud elanikus negatiivselt meelestatud selle viisi vastu, kuidas kampaania läbi viidi. Leiti, et aktsioon oli liialt läbimõtlemata ning et algatajad tegutsesid kiirustades. See tõi omakorda kaasa probleeme: kiirustamise tõttu ei oldud kampaania väljakuulutamisel täpsed ja selged ning see põhjustas probleemsete inimeste tuleku Misso kogukonda.

Mitmed esialgu Missosse tulnud perekonnad ei jäänud sinna elama. Põhjusteks olid üldjuhul sobivate elupindade puudus või kampaania suhtes olnud liialt kõrged ootused. Paljud pettusid kohalikus eluolus ning pakutavates teenustes. 12 uut perekonda on siiski

Missosse elama jäänud. Mitmed neist leidsid, et Misso on kaunis ja hea paik elamiseks. Seal on olemas elamiseks vajalikud teenused ja tingimused. Kogukonda elamajäänud perekonnad tundsid, et neid on hästi ja soojalt vastu võetud. Ka paljud kohalikud arvasid, et uued aktiivsed inimesed toovad Missosse värskeid ideid ja uut hingamist.

Kampaania käivitamisel tehti ka mitmeid vigu – ei teavitatud kogukonda uute elanike saabumisest Missosse, oldi liialt pealiskaudsed kampaania väljakuulutamisel ning ei uuritud põhjalikult maale elamasoovijate tausta. Nüüd on teistel kogukondadel võimalus nende kogemusest õppida ja mitte enam samu vigu taolise kampaania algatamisel korrata. Teisest küljest tõi algatus kaasa ka palju positiivset – elanike ning just laste arv vallas tõusis ja vähemalt esialgu jäi Misso koolimaja tänu sellel avatuks. Lisaks on kampaania kaudu valda elama tulnud palju hakkajaid ja tegusaid inimesi, kes rikastavad kogukonna elu. Veel on oluline, et Missot teatakse nüüd Eestis palju rohkem. Üldiselt on kohalikud inimesed selle poolt, et algatatud ettevõtmine kogukonnas jätkuks.

Tööst ilmnunud uurimistulemused on vajalikud teistele kogukondadele, kes plaanivad oma piirkonnas samalaadset kampaaniat läbi viia. Tulevikus võib olla käesoleva lõputöö alusel võimalus võrrelda Misso kogemust mõne teise kogukonna sarnase kogemusega.

Lõputöö autor sai töö koostamisel vastused püstitatud uurimisküsimustele ning sissejuhatuses püstitatud eesmärk sai täidetud. Antud töös on esitatud uurimisülesannete tulemused, järeldused ning toodud on ka autoripoolseid ettepanekuid.

VIIDATUD ALLIKAD

1. **Alcock, C., Payne, S., Sullivan, M.** 2000. *Introducing Social Policy*. Harlow: Pearson Education Limited.
2. **Bryden, J.** 2000. The (re)population of rural areas. – LEADR Magazine nr 22. [<http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leader2/rural-en/biblio/pop/art01bis.htm>] 16.04.2015
3. **Caldwell, D.** 2015. Moving to the country next door to the city. – The Magazine of College of Agriculture and Life Sciences. [<http://www.cals.ncsu.edu/agcomm/magazine/spring01/moving.htm>] 15.04.2015.
4. **Chaskin, R.** 2001. *Building Community Capacity*. [<http://uar.sagepub.com/content/36/3/291.full.pdf>] 15.05.2015.
5. **Das, C., O'Neill, M., Pinkerton, J.** 2015. Re-engaging with community work as a method of practice in social work: A view from Northern Ireland. – *Journal of Social Work*. [<http://jsw.sagepub.com.ezproxy.utlib.ee/content/early/2015/01/30/1468017315569644.full.pdf+html>] 12.05.2015.
6. Eesmärk ja väärtused. Algatusest. Maale elama. [<http://www.maale-elama.ee/algatusest/eesmark-ja-vaartused#.VOyFJC439dx>] 22.12.2014.
7. Eesti maaelu arengukava 2014-2020. Põllumajandusministeerium. [<http://agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>] 04.05.2015
8. Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020. Tallinn: Siseministeerium. [<http://www.teaduspark.ee/UserFiles/Materjalid/Strateegiad/Eesti%20regionaalarengu%20strateegia%202014-2020.pdf>] 22.02.2014.
9. Eesti siserände põhjuste analüüs. Eesti Uuringukeskus. [https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/siserande_uuring_2014.pdf] 01.12.2014.
10. **Ernits, P.** 2012. Ootamatu pakkumine: paned lapsed meie kooli, saad talu ja töökoha pealekauba. – *Maaleht*, 26.08.2012.
11. **Gehl, J.** 2010. *Cities for People*. Kopenhaagen: IslandPress.

12. **Kitchin, R., Thrift, N.** 2009. International Encyclopedia of Human Geography. – vol 12. Amsderdam: Elsevier.
13. Kodanikuühiskonna lühisõnastik. Kodanikuühiskond. Hea kodanik.
[<http://ngo.ee/sonastik>] 09.01.2014.
14. Kogukonnateenused külas. 2006. Eesti Külaliikumine Kodukant.
[http://www.kodukant.ee/files/kogukonnateenused_kasiraamat.pdf] 12.04.2015.
15. **Kõue, M.** 2014. Kogukonnateenused maapiirkonnas Võru maakonna näitel. TÜ ökoogia ja maateaduste instituut. (Bakalaureusetöö).
16. **Laherand, M-L.** 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Infotrükk.
17. Misso valla arengukava 2014 – 2025. Misso Vallavaltsus.
[<http://www.misso.ee/index.php/arengukava>] 04.03.2015.
18. MTÜ Tule Maale andmebaas
19. **Pierson, J., Thomas, M.** 1995. Dictionary of Social Work. London: Collins Educational Ltd.
20. Population statistics at regional level. 2014. Eurostat.
[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_statistics_at_regional_level#Population_density] 03.05.2015.
21. **Putnam, R D.** 2008. Üksi keeglisaalis. Tartu: Hermes.
22. **Raagmaa, G.** 2013. Garri Raagmaa: kas linnriik Eesti? – Postimees, 22.09.2013.
[<http://arvamus.postimees.ee/2081970/garri-raagmaa-kas-linnriik-eesti>] 23.03.2015.
23. **Raagmaa, G., Noorkõiv, R.** 2013. Globaliseeruv Eesti küla: Avaneva maailma arenguvõimalused ja ohud. MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant.
[<http://www.kodukant.ee/files/927c119c43aa27c7c9a90f57e44d4091.pdf>] 02.05.2015.
24. Rahvastiku paiknemine ja rahvaarv. Statistikaamet.
[www.stat.ee/dokumendid/71341] 04.05.2015
25. Statistika andebaas. Rahvaloendus. Statistikaamet. 12.05.2015.
26. Strateegia. Tule Maale – Missomaale.
[<http://www.tulemaale.ee/kogukond/misso/administratiiv/strateegia-2013-2020>] 12.03.2015.

27. Teenused. Tule Maale – Missomaale.
[<http://www.tulemaale.ee/kogukond/misso/teenused>] 20.40.2015.
28. Tutvustus. Misso vald. [<http://www.misso.ee/index.php/tutvustus-mainmenu-45>]
22.03.2014.
29. **Twelvetrees, A.** 2008. Community work. London: Palgrave Macmillian.
(kaudviide)
30. **Vihma, P., Lippus, M.** 2014. Eesti kogukondade hetkeseis. Uuringuraport. Tallinn:
Linnalabor ja Eesti Külaliikumine Kodukant.
[<http://www.linnalabor.ee/failid/n/52b5698cef1431087333dbf84a56380f>]
14.05.2015
31. **Willmott, P.** 1989. Community Initiatives and Prospects. London: Policy Studies
Institute.
32. World Urbanization Prospects: 2014 Revision. United Nations, New York .
[<http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>] 02.04.2015.
33. Võru maakonna arengustrateegia 2014-2025.
[<https://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/V%C3%B5ru+maakonna+arengustrateegia+2014+-+2025.pdf/fa2c04ab-214c-4dfd-8d3d-c66d9374decc>]
22.02.2015.
34. **Õunapuu, L.** 2014. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.
Tartu: Tartu Ülikool.
[http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1] 04.05.2015.

LISAD

Lisa 1. Küsitlus Misso valla kohalikele elanikele

Lugupeetud vastaja! Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaaltöö korralduse III kursuse tudeng Hanna Heering. Viin läbi uurimust oma lõputöö raames ning selleks vajan Teie abi. Uurin algatust „Tule maale – Missomaale”. Vastajateks on Misso valla püsielanikud. Küsitlus on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse vaid selle uurimuse raames.

1. Mida arvate algatusest „Tule maale - Missomaale”?

- a. väga hea algatus
- b. hea algatus, aga kehv teostus
- c. halb mõte ja kehv teostus

Kommentaariks oma valikule:

2. Kui palju tegeleti enne kampaania algust kogukonnaga (kohalike elanike kaasamine, nõustamine, kurssi viimine, rahvaga arupidamine)?

- a. piisavalt palju
- b. oleks võinud rohkem tegeleda
- c. mitte eriti
- d. üldse mitte

Kommentaariks oma valikule:

3. Mida oleks võinud kampaanias teisiti/paremini teha?

4. Olete ilmselt kokku puutunud mõnega neist, kes on läbi kampaania Missosse elama jäänud. Kuidas on see mõjutanud Teie suhtumist „uutesse“?

- a. see on paremaks läinud
- b. see on samaks jäänud

Lisa 1 järg

c. see on halvemaks läinud

d. ei oska öelda

Kommentaariks oma valikule:

5. Milliseid positiivseid muutusi on "Tule maale" algatus kaasa toonud? Mis on paremuse poole läinud?

6. Milliseid negatiivseid muutusi on „Tule maale” algatus kaasa toonud? Mis häirib kõige enam?

7. Kas Missomaa vajaks sellise tegevuse jätkamist?

a. kindlasti vajab

b. vajab, kuid teatud tingimustel

c. ei vaja

d. ei oska öelda

Kui jah, siis mis tingimustel?

Kui ei, siis peamiselt mille tõttu?

Suur tänu vastamast!

Lisa 2. Küsitlus Missosse elama asunud, kuid siis sealt lahkunud inimestele

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaaltöö korralduse III kursuse tudeng Hanna Heering. Viin läbi uurimust oma lõputöö raames ning selleks vajan Teie abi. Uurin algatust „Tule maale Missomaale“. Küsitluse vastajateks on kampaanias osalenud inimesed/perekonnad, kes otsustasid kampaanias osalemise lõpetada ning tagasi linna naasta. Küsitlus on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse ainult selle uurimuse raames.

1. Miks otsustasite peale Missomaalelamise kogemust Missost lahkuda ning tagasi linna/kodukohta naasta? Peamiselt milline asjaolu määras teie otsuse?

2. Millised olid Teie ootused algatuse suhtes?

3. Mida oleks pidanud tegema teisiti?

- korraldaj MTÜ
- mida kohalik vald
- ja mida teie ise

4. Mida positiivset näete sellises kampaanias?

5. Millised on teie soovitusel?

- järgmistele maalekolijatele
- vastuvõtivatele kogukondadele (kohalikele inimestele)
- kohapealsetele võimudele (vallavalitsus, maavalitsus).

6. Mõned uued pered on Missosse püsima jäänud – mida neile soovitate?

Lisa 3. Intervjuu küsimused maale jäänud inimestele

- Mida arvate algatusest Tule Maale?
- Kust Te kampaaniast kuulsite?
- Millised olid Teie ootused kampaaniaga seoses ja milline oli tegelikkus?
- Mida oleks võinud kampaanias teisiti teha korraldav MTÜ/kohalik vald?
- Mida positiivset näete sellises algatuses? Mida negatiivset?
- Milline Teie elu varem oli?
- Kui palju suhtelte teiste maale tulijatega?
- Kas osalete traditsioonilistes Võrumaa/Misso tegevustes? Kuidas te end siin tunnete? Kas teid on omaks võetud?
- Teie soovitusel järgmistele maale tulijatele, vastuvõtvatele kogukondadele, MTÜle?

Lisa 4. Intervjuu küsimused „Tule Maale” algatajale Tiit Niilole

- Kust tuli mõte alutada kampaania „Tule maale”? Mis ajendas projekti alustama?
- Kellega koos Te kampaaniat alustasite?
- Milliseid olid Teie ootused kampaaniaga seoses? Kui palju need ootused täitusid?
- Kuidas käib protsess linnast→maale?
- Mida teeksite teisiti kui alustaksite uut sarnast kampaaniat?
- Millised olid alustamise juures suurimad hirmud?
- Mis on muutunud? Mis on paremaks läinud? Tulemused?
- Mida positiivset on see kaasa toonud? Ja mida negatiivset?
- Millisel moel võiks riik sellist algatust toetada?
- Kas projekt kirjutati? Kui ei, siis miks?
- Kes teid toetab?
- Soovitused uutele tulijatele, kohalikele kogukondadele.

Lisa 5. Intervjuu küsimused „Maale elama” liikumise eestvedajale Ivika Nõgelile

- Kust sai alguse liikumine „Maale elama”?
- Mismoodi käib kogukonnatöö/kogukonna jõustamine?
- Kes need inimesed on seal kogukondades, kes messile tulevad ja asja eest veavad?
- Kui palju olete negatiivset tagasisidet kuulnud?
- Kas kavatsete jätkata?
- Paljud kogukonnad teevad koostööd KOV-ga? Kas üldiselt on kogukonnad seotud KOV-ga?
- Soovitusi tulevastele maalekolijatele.
- Soovitusi kohalikele elanikele.
- Soovitusi KOV-le või maavalitsustele.

SUMMARY

The experience of the campaign called „Come To Countryside“, example of Misso parish.

The aim of this research paper is to give an overview of the campaign called „Come To Countryside“, to analyse, how was the commune of Misso prepared for the new residents and what can be learnt from the experience of the old and new residents.

Over the years there has been a tendency for people from rural areas emigrating into cities. Its becoming more difficult to live in the countryside because big part of the neccesities for living are in bigger cities and near central places. Living in rural areas is becoming more and more expensive. The business climate is not stable enough in smaller centres to be able to provide with reliable jobs. Partially due to the circumstances mentioned above there is a trend of urbanising into bigger cities. Current policies discourage life in rural areas. Hence it is crucial that there should be active and organised people who would cooperate amongst themselves in order to be most constructive for the future generations living in rural areas.

To reach the aim of the paper, author set up following research tasks:

- to give an overview of the campaign „Come To Countryside“;
- to analyse the experience of Misso parish of conducting the campaign;
- to bring out positive and negative aspects of the initiative;
- to carry out a survey among parishers of Misso;
- to interview the new residents settled down to Misso as a result of campaign;
- to investigate the reasons of newcomers' later resignation.

Research paper has been carried out by using books, articles and researches. In order to find out the opinion of Misso commune, polls have been conducted. Interviews with new residents and surveys via e-mail with residents withdrawn have also been carried out. 2 interviews with rural specialists are also part of the research paper.

The research paper gives an overview about developments of rural areas in the world, in Europe and in Estonia, also points out the problems of urbanisation and shows the prognosis of decreasing population in rural areas. In addition, an overview of Misso parish and Võru county has been given. The nature of communes and community work and its theoretical aspects have been analysed in the paper. Author has described the campaign „Come To Countryside“ and the movement „Live in rural area“ and has written out the differences. In research part the experience of Misso parish in campaign „Come to Countryside“ has been described.

As a result of the research author has found out that some mistakes have been done when launching the campaign. For example- local commune was not informed about the campaign nor about the new residents. The organisers were superficial when announcing the campaign, in addition the background of new residents was not investigated thoroughly. The other communes now have their opportunity to learn from the experience of Misso and not to make the same mistakes when starting similar campaign.

On the other hand the initiative had a lot of positive effects – the number of inhabitants, especially children, increased which allowed the school to remain open. A considerable number of socially active new people are enriching the local community. It is also important that Misso is now more known in Estonia. In general, local people are supportive towards the campaign.

Based on the results of the research paper, the author gives the following proposals for the communities who are planning to carry out similar action:

- before starting such campaign one has to do groundwork with the local community- inform them about the principles of the campaign, prepare them for arrival of the new residents and create a network to solve the problems that arise;
- to do a good groundwork with the new residents- investigate their background, advise where necessary and prepare them for their new life in countryside;
- when announcing the campaign, clearly write down the facilities and services available and be honest and specific while doing that;
- regular monitoring (once a year) of adaption of the new residents and the state of mind of the community;
- switch the campaign into development strategy of local government;
- cooperate with local governments and civil organisations;
- inform the public about progress and results of the campaign.

The commune of Misso gained good results with their campaign but as they were first ones carryng out that kind of project, they had no previous examples and experiences to follow. Unfortunately that caused also disappointment and conflicts. However, the following initiators can use the experience of Misso parish and avoid their mistakes. When following the proposals given above, the adaption of the new residents to the community should be significantly easier.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Hanna Heering,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Kampaania „Tule Maale” kogemus Misso valla näitel”,

mille juhendaja on Valter Parve, kaasjuhendaja on Mariliis Raidma,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, 19.05.2015